STRIPSCHRIFT

NUMMER 78
JUNI
PRIJS f 2.95
VERSCHIJNT
MAANDELIJKS

STRIPSCHRIFT

Juni 1975 - nummer 78

uitgegeven door Thespa Uitgeverij, Koninginneweg 164, Amsterdam, tel. 020-79 13 19 voor **Het Stripschap**
Nederlands Centrum voor belangstellenden in strips, goedgekeurd bij KB 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

Abonnementen op stripschrift die in de loop van het abonnementsjaar worden opgegeven, kunnen slechts voor een gehele jaargang worden afgesloten.

Opgave via giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam.

Stripschrift is verkrijgbaar:
via een abonnement (jan t/m dec.) à **f 28,50**;
giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam; of via een lidmaatschap/abonnement van het Stripschap à **f 35,–**; giro no. 15 13 000 t.n.v. de penningmeester van het Stripschap te Amsterdam; in de losse verkoop à **f 2,95**.
Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde abonnementsprijs van **f 25,50** voor een kalenderjaar.
Lopende (bestaande) abonnementen kunnen niet omgezet worden!

Redactie: Sandra Boes, Kees de Bree, Rob van Eijck, Martin Wassington
Redactieadres: postbus 1167, Rijswijk ZH
Nieuwsredactie: Kees de Bree, Martin Wassington, Kinkerstraat 59''', Amsterdam 020-16 98 33
Vormgeving: Ger van Wulften
Vaste medewerkers: Hans van den Boom, Reinolt Duerings, Nico Noordermeer.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE, SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

STRIP TOP TIEN

1. ASTERIX
   Op Corsica
   UDERZO-GOSCINNY
   Uitgeverij Amsterdam-Boek
2. RIKKI EN WISKE
   In Chocowakije
   VANDERSTEENSTUDIO'S
   Standaard Uitgeverij
3. TANGUY EN LAVERDURE
   Gevaarlijke Opdracht
   JIJE-CHARLIER
   Uitgeverij Semic Press
4. TOM POES
   Het Verdwijneiland/Het Geheim van het Noorderlicht
   TOONDER
   Uitgeverij De Bezige Bij/Het Stripschap
5. LUCKY LUKE (1)
   De Grootvorst
   MORRIS-GOSCINNY
   Uitgeverij Amsterdam Boek
6. COMANCHE(3)
   De Hemel is rood boven Laramie
   HERMANN-GREG
   Uitgeverij Helmond
7. BOB MORANE
   De Gele Schaduw
   VANCE-VERNES
   Uitgeverij Semic Press
8. GUUST
   R4-Heet van de Flater
   FRANQUIN
   Uitgeverij Dupuis
9. BAARD EN KALE
   Stomp komt terug, Hokus Pokus Pas, Spurten (herdrukken)
   WILL-ROSY
   Uitgeverij Dupuis
10. CHICK BILL
    Een Stem als een Klok
    TIBET-DUCHATEAU
    Uitgeverij Helmond

Het tussen (haakjes) vermelde getal geeft het plaatscijfer op de vorige Top-tienlijst aan. Gegevens voor deze Toptien werden verstrekt door: De Blauwe Lotus, Drukwerk, Henkes en 10, De Jacobijn, Lambiek, De Leeswinkel, Nero, Old Comic House, Panda, Richard, Wammes en Wammes Waggel, terwijl dit keer ook gegevens binnen kwamen van Wout's Ruilboekenbeurs, Oostenburgergracht 69, Amsterdam.

MWMGW.

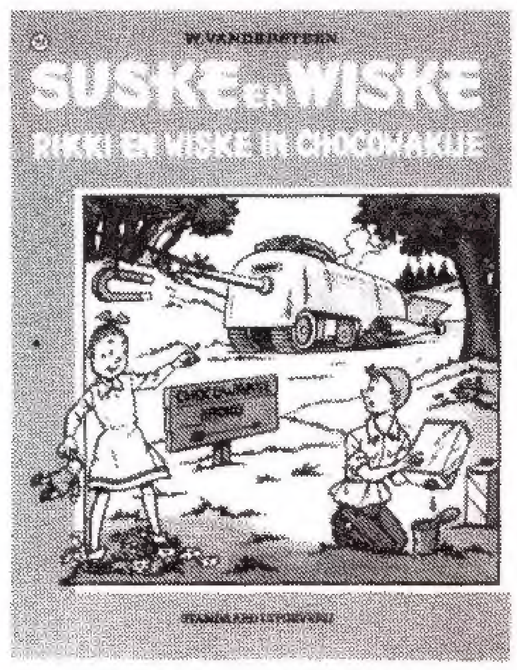

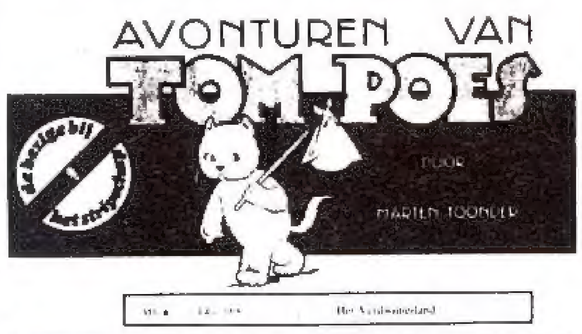

Striptoptien 2
Interview met Forrest Sagendorf 3
Fanzines & Magazines Kees de Bree 7
Bestuursmededelingen 9
Duizend bommen, granaten en godslasteringen Anton Hermus 12
Nieuws 19
In de zoeker Rob van Eijck 20
Boekbesprekingen Rob van Eijck 21
Modesty Blaise 22
Dossier Modesty Blaise Kees de Bree 24
Strip Daan Jippes 25

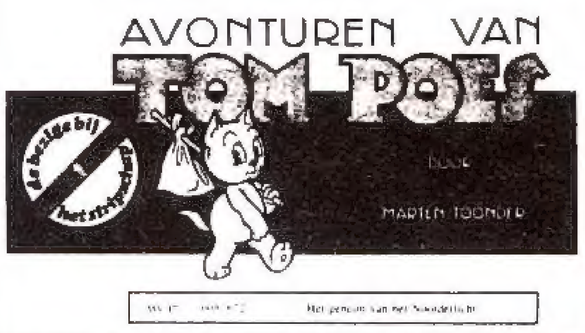

professor pi

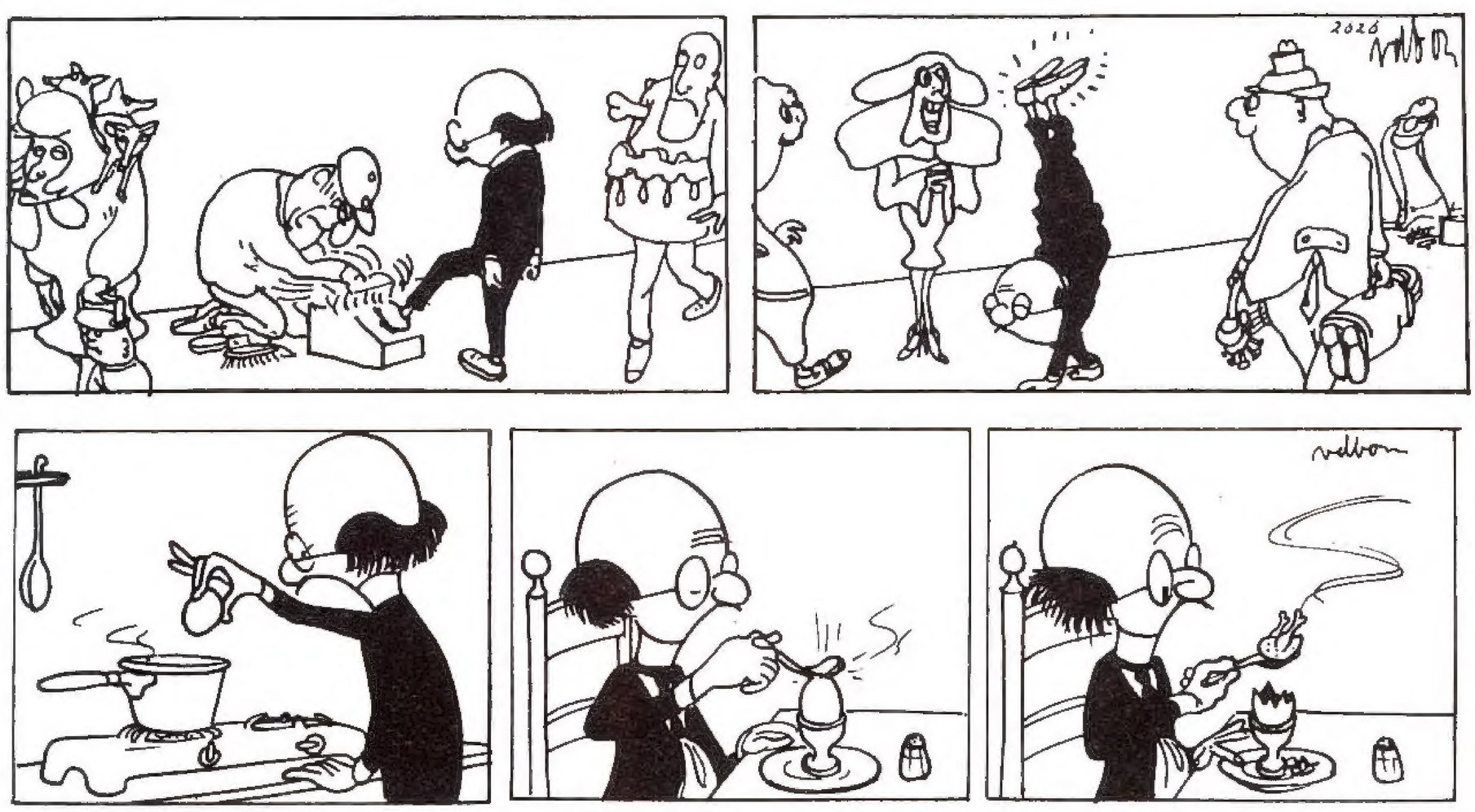

CARTOONIST PROFILES SPREEKT MET FORREST (BUD) SAGENDORF

Inleiding bij interview over Popeye

De naam Popeye is onverbrekelijk verbonden met de tekenfilm. Toch is deze ruwe eenogige zeebonk zijn carrière begonnen als stripfiguur, ontsproten aan het brein van E.C. Segar. Een briljant stripmaker die door de enorme populariteit van de tekenfilm en door zijn geringe behoefte om aan de weg te timmeren, ten onrechte wat in het vergeetboek is geraakt. Bewonderaar Bud Sagendorf maakte in 1931 kennis met Segar en werkte tot diens dood in 1938 nauw met hem samen aan de Popeyestrips. Hij is daarom de aangewezen persoon om u iets meer te vertellen over de unieke en schilderachtige E.C. Segar over wiens leven tot voor kort vrijwel niets bekend was. Het doek gaat op. Mogen wij u voorstellen aan Elzie Crisler Segar en zijn onsterflijke kreatie: Popeye the Sailorman!

CP: Hoe ben je assistent geworden van wijlen Elzie Segar, schepper van de beroemde Popeye-figuur?

Sagendorf: Laat ik beginnen met wat achtergrondinformatie. Toen ik zeven jaar was wilde ik al graag striptekenaar worden. Al op zeer jeugdige leeftijd kwam ik er achter dat tekenen makkelijker is dan schrijven. Ik werd overigens geboren in Wenatchee (Washington) en verhuisde op driejarige leeftijd met mijn moeder en zuster naar Santa Monica in Californië.
Mijn vader overleed. Hij had mijn belangstelling voor het striptekenen altijd erg aangemoedigd. Daar kwam bij dat mijn zuster in een kantoorboekhandel werkte waardoor ik in de tijd dat ik opgroeide over ongelimiteerde voorraden papier, potloden, inkt etc. kon beschikken.
Ze was hoofdinkoopster van de kunstafdeling en bracht nogal wat materiaal uit de winkel mee naar huis. Door een speling van het lot kocht Elzie Segar al zijn voorraden bij haar. Mijn zuster vertelde hem op een keer dat ik zo graag strips tekende. Segar tekende toen al een paar jaar 'Thimble Theatre', maar de Popeyefiguur bestond pas een jaar toen mijn zuster met Segar over mij praatte. Dat was in 1931, ik was toen zeventien. Popeye begon als stripfiguur aan te slaan en mijn zuster had het veel over hem en Segar.
Ik verdiende in die tijd op de highschool 1/4 dollar per stuk voor het schilderen van Popeyefiguren achterop de leren jacks die we toen droegen. Toen Segar over mij hoorde nodigde hij mij via mijn zuster uit om eens met hem te komen praten over het maken van strips.
Toen ik naar hem toeging droeg ik mijn leren jack met Popeye achterop en Segar stond er versteld van dat ik tijdens het dieptepunt van de crisisjaren 25 dollarcent voor het schilderen daarvan kon krijgen.
Het werd me duidelijk dat hoewel Segar wist dat 'Thimble Theatre' populair was, hij geen notie had van de indruk die de Popeyefiguur op het publiek maakte. Hij had er geen idee van hoe enthousiast 'The Sailor' werd ontvangen. Hoewel ik al lang tekende was ik nog enorm naief. Ik nam wat platen die ik getekend had mee om ze Segar te laten zien, maar ik had ze op hetzelfde formaat getekend waarop ik ze in de krant zag staan; ik wist nog niet dat strips verkleind konden worden.
Je kunt me geloven of niet maar ik was er altijd heilig van overtuigd dat tekenaars een enorm aantal kleine vierkantjes voltekenden die dan door zetters werden samengevoegd tot een zondagspagina.
Hoe zou een jongen die aan de verkeerde kant van het tekenproces zat, per slot van rekening ooit een originele tekening onder ogen kunnen krijgen?
Ik herinner me ook nog hoe enorm ontsteld ik was toen ik mijn eerste originele tekening op ware grootte zag hangen op een tentoonstelling van het werk van een politieke tekenaar uit Los Angeles. Ik heb hier nog wat schetsjes die Segar ter gelegenheid van dat eerste bezoek maakte om me te laten zien hoe ik moest tekenen, je kunt er wel een paar afdrukken bij dit verhaal.
Een tijdje later belde Segar me op met de mededeling dat hij op reis ging naar het oosten en verzocht me hem voor een periode van drie weken te helpen. Weer een tijdje later, nadat hij teruggekeerd was, bood hij mij een vaste baan aan en vanaf die tijd belichaamde hij voor mij zo'n beetje de vaderfiguur.
Gedurende de zeven jaar dat ik mijn leven met hem deelde

Starting at the upper left with Alice the Goon, and going counter-clockwise, you see J. Wellington Wimpy, Popeye, Swee'pea, the Jeep, Granny, Olive Oyl, the Sea Hag, Bernard, and Brutus, looking over the fence.

Sketches which Segar made for Sagendorf – showing him how to draw.

ervaarde ik wat een enorm didacticus hij was.

CP: Hoe bedoel je dat - je deelde je leven met hem?

Sagendorf: Nou, in die tijd mocht ik van geluk spreken als ik twee nachten per week in mijn eigen bed kòn slàpen. We begonnen 's morgens om zeven uur te werken en gingen dan tot vier uur in de middag door. Het kwam erop neer dat de enige tijd dat ik er niet was, de tijd was die ik doorbracht met mijn vriendin Nadia - die later mijn vrouw zou worden. En wanneer ik dan eens thuis was gebeurde het vaak dat Segar 's avonds om negen uur belde met de woorden: 'Bud, we moeten aan ideeën werken'. Dan belde ik de kustwacht om een boot voor ons te water te laten. Dan pakten we onze schijnwerpers, voeren uit en meerden aan bij de golfbrekers en visten de hele verdere nacht terwijl we ideeën uitwerkten. De meeste ideeën werden zo onder het vissen geboren of in een snackbar terwijl we hamburgers zaten te eten, maar ook wel op weg van of naar de jagersclub.
Segar was lid van een eendejagersclub geworden, vlakbij Oxnard waar nu een grote raketbasis van de marine is. Hij liet er een prachtig huis bouwen dat hij zijn 'hutje' noemde.
Al met al ontwierpen we daarvoor een aantal plassen die we aanlegden omdat hij zoveel van vissen hield.
Tussen haakjes, de reden dat hij mij - terwijl ik toch maar een onbetekenend kind was - mocht, was dat ik 'ja', zei toen hij me vroeg of ik van vissen hield. En toen hij me vroeg wat ik zoal las en ik antwoordde: 'Science fiction', zei hij: 'Je bent aangenomen'. Onnodig te zeggen dat s.f. een van zijn grootste hobby's was.
In die tijd hadden we ook nog een kamer-en-suite gehuurd in een hotel in Santa Monica, we konden dus in Segar's huis, in het hotel en op de jagersclub werken.
Zijn kantoor had hij in het hotel. Vier dagen in de week woonden Segar, ik en vier van Segar's vrienden van de jagersclub in 'het hutje'. Ik kan me nog herinneren dat toen ik daar voor het eerst kwam, die jagende en vissende boezemvrienden me de twee zwaarste weken van mijn leven bezorgden.
Ik was opgevoed door mijn moeder en zuster en had daardoor niet veel met volwassen mannen opgetrokken, maar in die twee weken spijkerde ik dat bij en ik vond ze uiteindelijk allemaal prachtkerels. Een van hen gaf Wimpy zijn voornaam (J.Wellington).
We hingen zo'n beetje rond in 'het hutje' en praatten dan over de stripfiguren die voor ons bestaande mensen waren en we rolden over de grond van het lachen bij de ideeën die we verzonnen. Tijdens deze bijeenkomsten maakten Segar en ik allebei aantekeningen. Daar tussendoor maakten we onze geweren schoon of schoten ze leeg op de houtblokken bij de open haard. Over geweren gesproken, Segar groeide op aan de oevers van de Mississipi in Chester (Illinois) - hij was een echte Huck Finn - en had een tweede vader die hem drie 22' kogels gaf met de woorden: 'Ik wil drie eekhoorns hebben'.
Segar vertelde me dat hij er dan maar beter voor kon zorgen ook met drie eekhoorns thuis te komen. Door die training op zeer jeugdige leeftijd kon hij waarschijnlijk het beste van het hele land een bewegend doel raken.
Dat doet me trouwens denken aan een keer toen we op de eendenjagersclub waren met Cary Cooper, Clark Gable en Gene Palette, die prachtige acteur van karakterrollen, die je je zonder twijfel zult herinneren. We waren de geweren op draagwijdte aan het testen en iemand snoefde over het schieten van Segar en ik pakte daarop het 22' geweer en een doos met plastic pokerfiches die Segar vervolgens links en rechts in de lucht aan stukken schoot, terwijl niemand anders ook maar iets kon raken.
Daarna zei hij: 'Bud, heb je een penny voor me? ' Ik gooide die penny zo'n tien meter de lucht in en hij schoot hem op nog grote hoogte aan flarden. Toen we later vertrokken zei hij wel zachtjes tegen me: 'Bud, laat me dat in vredesnaam nooit meer doen.'
Maar om terug te keren naar het striptekenen, als hij een plaat gemaakt had riep hij mij vaak van mijn werk af en vroeg dan: 'Weet je waarom ik hem zo gemaakt heb? '
Ik smaakte dan maar zelden het genoegen het juist te raden en dan begon hij uit te leggen waarom; hij was een groot leraar.
Heel weinig mensen weten waar zijn strips eigenlijk vandaan kwamen. Als jonge man bediende hij één avond in de week de filmprojektor van een plaatselijke bioscoop (hij was erg trots op zijn tatoeage M.O. dat wil zeggen Movie Operator) (In handboeken en door andere tekenaars wordt vermeld dat het M.P.O. - Motion Picture Operator is. Red.) In dat beroep maakte hij, terwijl hij met de hand de slinger van de projektor bediende, kennis met de lachfilms van Charlie Chaplin. Als je dan ook naar 'Easy Street', Chaplin's meest bekende vroege film kijkt, zul je daarin Popeye en Brutus - de symbolen van de kleine man naast de grote geweldenaar - terugvinden. Dat was Segar's inspiratiebron.
Hij had ook wel huizen geschilderd en behangen voor de zaak van zijn tweede vader. Maar zijn schilderscarrière nam een abrupt einde toen hij een boerenschuur geschilderd had en de eerste de beste regenbui alle verf er vanaf spoelde.
Hij las toen toevallig in de 'Popular Mechanics' hoe je een miljoen kon verdienen met het tekenen van kartoens, en omdat hij van striptekenen hield, vroeg hij de oude, bekende kursus van W.L.Evans aan voor $20 en voltooide die binnen 16 weken.
Hoewel hij nog een teener was besloot hij toen naar Chicago te gaan omdat Evans hem duidelijk gemaakt had dat hij nu striptekenaar was en hem bovendien een diploma als bewijs daarvan had gegeven.
Hij liep in Chicago bij een krant naar binnen en vertelde dat hij striptekenaar was. Hoewel hij de meest verlegen jongen was, - klein - hij kwam maar tot mijn schouders, - had hij een naief vertrouwen dat zijn verlegenheid verdrong, omdat hij er zo van overtuigd was striptekenaar te worden.
De betreffende redakteur vroeg hem wat hij ervan dacht om een Charlie Chaplinstrip dagelijks èn voor de zondagseditie te tekenen. Hoewel de kursus van Evans alleen met het tekenen van politieke kartoens te maken had en Segar niets van striptekenen wist zei hij: 'Fijn, O.K.' en ging aan de slag.
Later kreeg hij een *geïllustreerde rubriek* die Looping the Loop' heette en moest daarvoor een paar jaar lang nachtclubs bezoeken. Omdat ik zo lang met hem optrok ben ik er echter achter gekomen dat hij in die hele periode maar één nachtclub heeft bezocht.
De redaktie was niet zo blij met die kleine tekeningetjes erbij en vroeg hem zich nu maar verder op een louter geschreven rubriek te concentreren. Gelukkig besloot hij daaraan geen gevolg te geven. Uiteindelijk werd hij door het Hearst-concern aangetrokken om in New York een strip voor King te maken die 'De Vijf-Vijftien' of 5:05 heette, maar dat kan ik me niet meer precies herinneren.
Daar kwamen de figuren Sappo en Myrtle (de naam van zijn vrouw) in voor, die later de hoofdmoot van 'Thimble Theatre' zouden vormen in de zondagsbijlage. Het was mijn opdracht om dit gedeelte van de pagina van tekst te voorzien, gedurende de tijd dat ik voor hem werkte.

CP: Hoe kwam Thimble Theatre tot stand?

Sagendorf: Segar en Walter (Smitty) Brendt gingen iedere middag samen uit vissen en daar kwam de leiding van het syndicaat achter. Ze riepen Segar toen bij zich en zeiden: 'Als je tijd hebt om te vissen, heb je ook tijd om nog een strip te maken.'.
In die tijd was 'Minute Movies' enorm populair en daarom gaf de leiding van de syndicaat Segar opdracht een stripverhaal met de titel 'Thimble Theatre' te maken. Het moest de tegenhanger vormen van 'Minute Movies' van Ed Wheelan.
De oorspronkelijke bedoeling was een dagelijkse gagstrip maar al spoedig liep hij uit van 5, 6 en 8 weken - tot zelfs 3 maanden durende vervolgverhalen. Waarschijnlijk vond Segar de vervolgstrip uit.

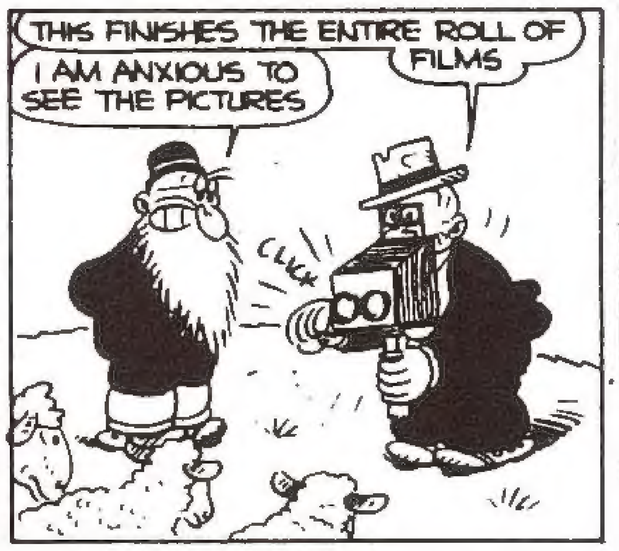

PLAY-STORE
PASTE COINS ON CARD-BOARD AND CUT THEM OUT
AHOY, GANG, TODAY'S SPECIAL IS REALLY SLIMPIN' — YER CUSTOMERS WILL FIGHT TO BUY THIS EXTRA-SWELL TUNA FISH!
ONE DIME
ONE PENNY
ONE DOLLAR
PASTE LABEL ON AN EMPTY JAR
POPEYE'S
TUNA FISH
EVERY FISH CAUGHT BY POPEYE, HISSELF!
11¢

THEY ARE IN THE DEVELOPER NOW, PROFESSOR
DARK-ROOM
PLEASE HURRY THEM, SAPPO
Copr. 1941, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Thimble Theatre

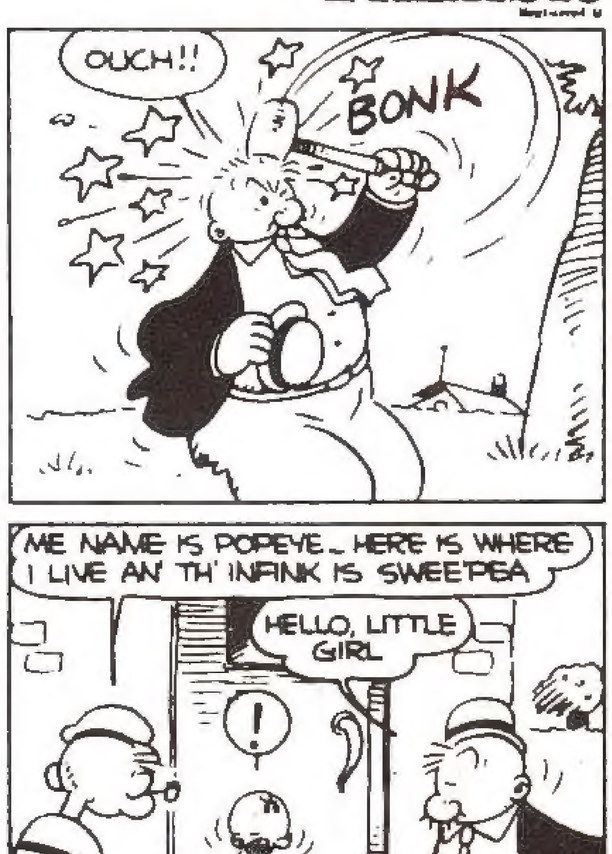

I BEG PARDON, STRANGER, A TERRIBLE ACCIDENT HAS COMPLETELY DESTROYED MY MEMORY
WELL, BLOW ME DOWN, YA MEAN——?
I DO NOT KNOW WHO I AM

IT IS A SERIOUS CASE OF AMNESIA, DUE TO SEVERE CONCUSSION - MY PAST LIFE IS UTTERLY BLANK
OKAY, WE WILL VISIK PLACES YA HAVE BEEN - AT'S SUSPOSED TO BE THE TREAKMENT FOR WHATCHA GOT

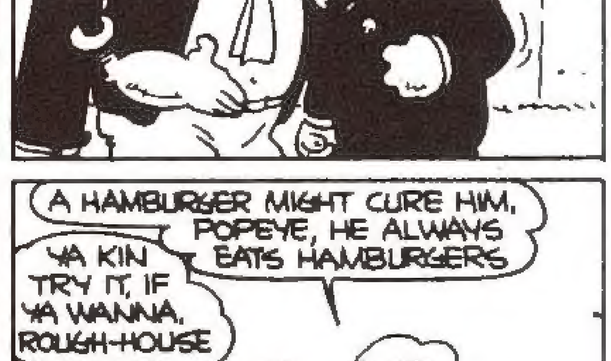

Reproduced by permission of King Features Syndicate, Inc.

CP: Was Popeye een moeilijke figuur om te leren tekenen?

Sagendorf: Ik denk dat iedere striptekenaar hem het moeilijkst vind om te tekenen; hij druist tegen alle regels in. Ik werkte b.v. vier jaar met Segar samen voor ik leerde hoe ik Popeye's hoofd moest tekenen. Wanneer je niet de juiste volgorde aanhoudt van eerst ogen, dan neus, haar kin, en mond kun je Popeye niet tekenen. Ieder gezicht in de strip is trouwens een cirkel, het mooiste is dat die cirkels zich ontwikkelden tot zulke duidelijk uitgesproken karakters en dat simpelweg door zeer kleine veranderingen in de samenstelling van de componenten.
Er is geen verschil tussen Olive, Wimpy en Sweepea met uitzondering van de grootte van de neus en de plaats van de ogen en natuurlijk het lichaam.
Het is een heel eenvoudige manier van tekenen en ik kan me nog voor de geest halen dat Segar op een avond tegen mij zei: 'God zij dank kan ik niet tekenen, mijn hele leven ben ik van ideeën afhankelijk geweest om mijn zwakke tekenwerk te compenseren'.
Ik vond natuurlijk dat hij beregoed kon tekenen, maar dàt was zijn mening. We kennen allemaal wel voldoende mensen die goed kunnen tekenen maar die daar verder geen inhoud aan kunnen geven. Ze zijn afhankelijk van tekenen alleen en een striptekenaar die alleen afhankelijk is van zijn tekenwerk zal geen sukses hebben.

CP: Segar en jij waren er zo rond het midden van de dertiger jaren letterlijk mee bezig het werk eruit te smijten, is het niet?

Sagendorf: Je kunt stellen dat we de enige strip van 6 platen maakten en dat we er bovendien nog een van 16 platen voor de zondagseditie verzorgden. Ook stond er nog een Sappo-aflevering van 8 platen aan de bovenkant van die editie.
Zoals je weet zijn er zestien plaatjes nodig om een Wimpy gagstrip te maken omdat Wimpy nu eenmaal ruimte nodig heeft om tot zijn recht te komen. Wist je trouwens dat Segar ook onbewust de gag met de dubbele grap uitvond? De doorsnee-tekenaar zou in het voorlaatste plaatje geëindigd zijn, maar Segar gaf juist aan het eind van de zondagaflevering een rake opmerking, hij deed dat instinctief.
Segar had zijn stijl ontleend aan die van Herriman's oorspronkelijke strip 'Stumble-Inn' - dat is zelfs waar te nemen in zijn achtergronden. Herriman had een kat en een muis verwerkt in de achtergrond van het inleidende plaatje bij de Stumble-pagina. W.R. Hearst gaf trouwens George Herriman opdracht om de 'Krazy Kat'-strip te maken omdat zijn nichtje of dat van Brisbane, dat weet ik niet zo precies meer, weg was van die achtergrondfiguurtjes.
In 'Stumble Inn' trad vooral de huisdetective 'Owl Eye' op de voorgrond. In 1929 leefden we in het tijdperk van de grote zwaargewichtboksers - Dempsey, Sharkey en Tunney... en alle doktoren delibereerden over de waarde van het eten van spinazie.
Popeye kwam als het logisch gevolg van deze ontwikkelingen. Toen Popeye uit zelfverdediging Castor Oyl - die hem een mast in had gejaagd - een opstopper gaf (voor die gelegenheid verscheen Popeye voor het eerst in de strip 'Thimble Theatre') - realiseerde Segar zich dat hij in die figuur met z'n maaiende armen een enorme vechtersbaas gevonden had en dat het een uitgelezen figuur was om met spinazie te combineren.
Wimpy was de enige figuur die aan de werkelijkheid ontleend was. Segar, zijn vrouw Myrtle en ik gingen gewoonlijk eenmaal per week naar de bokswedstrijden in Ocean Park in California, omdat hij een groot liefhebber van boksen was.
De scheidsrechter bij die gevechten kondigde zichzelf aan, besteedde nauwelijks aandacht aan de boksers en vrat constant; een echte veelvraat.
Iedereen had de pest aan die vent, het publiek b.v. gooide met kussentjes naar hem. Hij was de inspiratiebron voor de figuur Wimpy, die later in de strip naar de ring kwam, terwijl hij een hamburger aan het eten was, met de kreet: "Uw scheidsrechter is J. Wellington Wimpy."

CP: Vertel eens wat van je favoriete verhalen over Segar.

Sagendorf: Ik herinner me een verhaal dat dateert uit de tijd dat hij in Chicago de Charlie Chaplinstrip maakte. In die tijd was hij nog niet getrouwd en woonde in een kosthuis in een

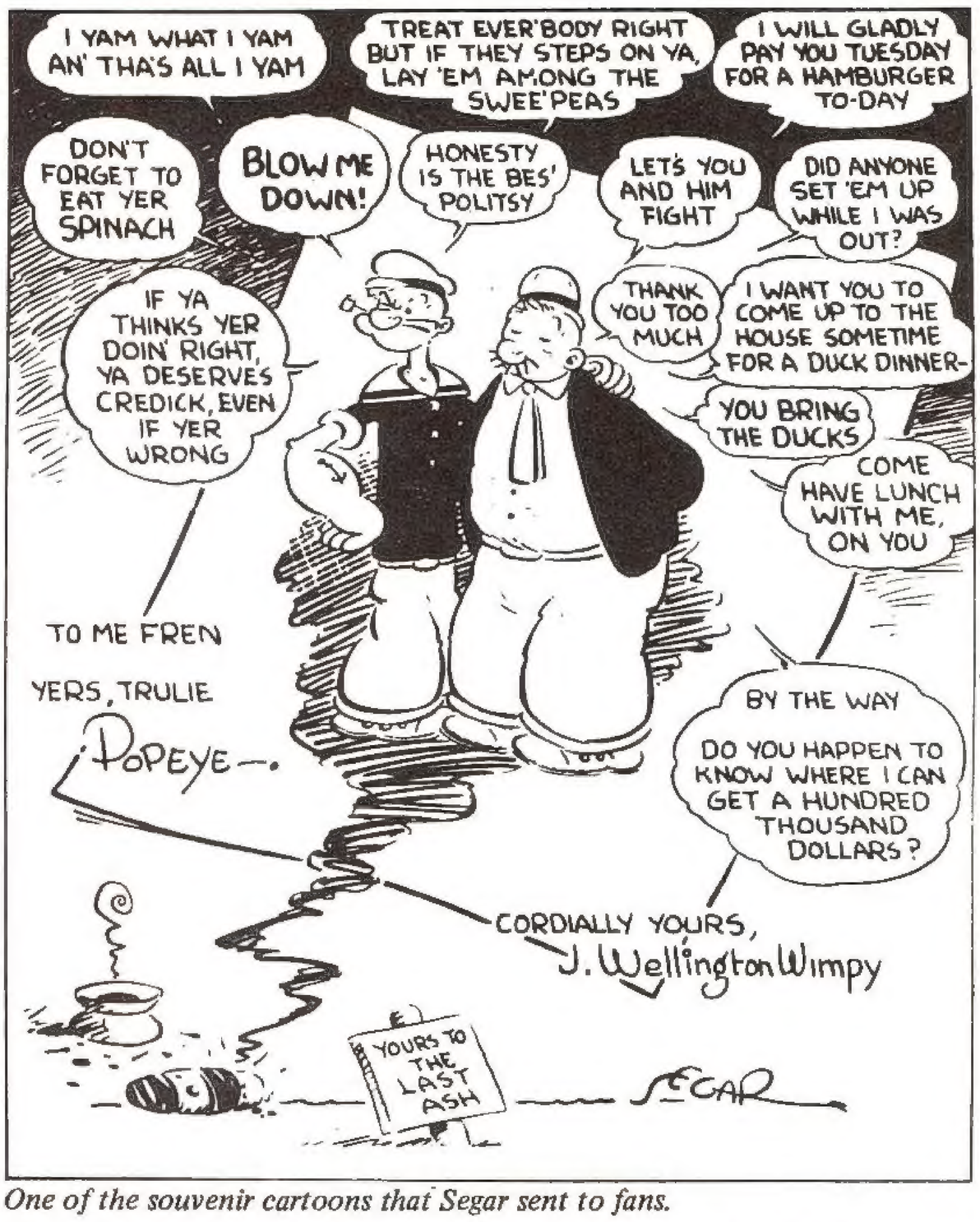
I YAM WHAT I YAM AN' THA'S ALL I YAM
TREAT EVER'BODY RIGHT BUT IF THEY STEPS ON YA, LAY 'EM AMONG THE SWEE'PEAS
I WILL GLADLY PAY YOU TUESDAY FOR A HAMBURGER TO-DAY
DON'T FORGET TO EAT YER SPINACH
BLOW ME DOWN!
HONESTY IS THE BES' POLITSY
LET'S YOU AND HIM FIGHT
DID ANYONE SET 'EM UP WHILE I WAS OUT?
IF YA THINKS YER DOIN' RIGHT, YA DESERVES CREDICK, EVEN IF YER WRONG
THANK YOU TOO MUCH
I WANT YOU TO COME UP TO THE HOUSE SOMETIME FOR A DUCK DINNER-
YOU BRING THE DUCKS
COME HAVE LUNCH WITH ME, ON YOU
TO ME FREN
YERS, TRULIE
POPEYE-
BY THE WAY DO YOU HAPPEN TO KNOW WHERE I CAN GET A HUNDRED THOUSAND DOLLARS?
CORDIALLY YOURS, J. WellingtonWimpy
YOURS TO THE LAST ASH
SEGAR
One of the souvenir cartoons that Segar sent to fans.

achterbuurt van de stad. Omdat hij verdomd goed biljart speelde had hij de gewoonte te eten in een kleine zaak die een combinatie was van restaurant en speelhal. Daar liep hij toevallig een kerel tegen het lijf, waarmee hij daarna af en toe samen at. De man leerde Segar hoe je spaghetti met een vork moest oprollen en ze werden goede vrienden. Hoe dan ook Segar kon 's avonds laat bij de krant aan de strip werken (tot 2-3 uur 's nachts) en daarna de 10 of 11 blokken naar zijn kosthuis lopen zonder ook maar één enkele keer te worden lastig gevallen door de misdadige elementen uit de buurt.
Iedereen vertelde hem dat het krankzinnig was om in die kleine uurtjes naar huis te lopen. Pas later toen hij naar New York verhuisd was en toevallig een foto van zijn vriend uit het gokhal-restaurant in de krant zag staan realiseerde hij zich dat het Al Capone was - en dat Al de woorden gesproken had: 'Dat is een vriend van mij - poten thuis! '. . . Dan kan ik me verder nog een keer herinneren dat we van de jagersclub naar Santa Monica reden en hij tegen me zei: 'Hé Bud, we moeten naar Los Angeles, Myrtle's kerstkadootje ophalen'. We hadden gevist en waren gekleed in leren jacks en spijkerbroeken en waren overdekt met visschubben. . . We liepen een zaak binnen die te vergelijken is met 'Tiffany' in New York en werden een apart kamertje binnengeloodst, waar ons de enorme diamanten ring getoond werd die Segar voor zijn vrouw besteld had. Hij vroeg of de ring als kado verpakt kon worden en stopte hem in zijn leren jack. Terwijl we de zaak uitliepen zei hij tegen me: 'Dat is eigenlijk niets om aan je vrouw te geven, het is meer een soort investering, laten we ergens anders nog iets voor haar uitzoeken! '
We liepen Magnin's binnen en gingen naar de afdeling 'verkoop zakdoeken'. De verkoopster trok haar neus op toen twee vuile en naar vis stinkende armoedzaaiers bij haar toonbank verschenen en naar zakdoeken vroegen. Na haar klanten geobserveerd te hebben liet ze ons een assortimentje zakdoeken zien van drie voor een dollar en nadat Segar gevraagd had om wat mooiers, wat zakdoeken van een dollar per stuk. Ik veronderstel dat ze vond dat die toch wel het maximum van zijn financiële draagkracht betekenden. Op dat moment keek hij boven de toonbank en zag daar de allermooiste zakdoek, zo'n dertig centimeter kant rond een roos van zo'n 6 centimeter, apart uitgestald in een met fluweel gevoerde vitrine. Toen Segar vroeg die te mogen zien zei het winkelmeisje dat ze de chef moest halen omdat de vitrine afgesloten was. De winkelchef die ook al

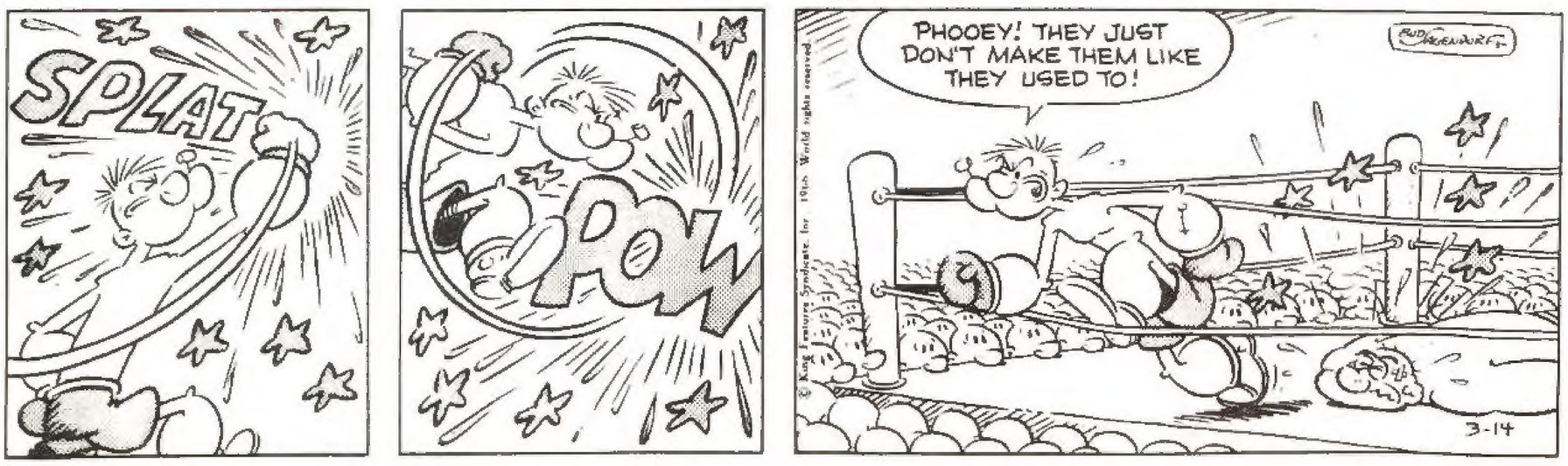

Late (circa 1937) publicity picture of Elzie Chrisler Segar, creator of Popeye, from King Features Syndicate.

zijn neus voor ons optrok opende met tegenzin de vitrine en maakte hautain bekend dat de prijs 75 dollar was. Segar pakte het zakdoekje aan, keek er even naar, vroeg mij een pen en onder de ogen van de winkelmensen schreef hij dwars over het midden van de zakdoek "Gelukkig Kerstfeest Myrtle", gooide de zakdoek toen naar het meisje en zei: "In kadoverpakking". Natuurlijk kon ze op dat moment geen woord uitbrengen en toen de winkelchef eindelijk vroeg of hij kontant betaalde zei Segar: "Nee, zet het maar op de rekening van E.C.Segar'! Op dat moment sloegen de twee volkomen om (Segar's vrouw kocht al jaren bij die zaak en was waarschijnlijk zelfs hun beste klant) en nodigden ons uit om op kantoor wat te komen drinken en putten zich uit in verontschuldigingen. Segar kon zoiets niet uitstaan. Toen we later naar buiten liepen zei hij: 'Denk je dat het uitwasbaar is? "

CP: Zo rond de jaren 1933/34 verschenen er nieuwe figuren in de strip, is het niet?

Sagendorf: Ja, Alice the Goon werd b.v. geïntroduceerd en sloeg direkt aan. We hebben haar drie keer in zondagedities gebracht en ontvingen daarna een telegram van Joe Connolly het hoofd van King Features op dat moment, en dat luidde: "Kill the Goon, ze maakt de kinderen bang". Blijkbaar waren er ouders die hun kinderen vertelden dat de Goon ze zou pakken als ze niet braaf waren. We moesten haar dus snel laten verdwijnen, hoewel ze geschapen leek voor die gekleurde bijlagen met haar blauwe neus, rode ogen en groene huid. We lieten haar toen zo'n zes maanden weg tot een aflevering waarbij Sweepea een babysitter nodig had. Toen voorzag Segar 'Alice the Goon' van een rok, een bloes en een gek klein hoedje en bracht haar terug als babysitter. Ze krijste niet meer en werd een goede stripfiguur. Nog iets grappigs: - op een keer toen Segar en ik in 'het hutje' zaten zei hij tegen me: "Bud, vanavond maken we een zondagaflevering waarbij Popeye nu eens Wimpy te grazen neemt".
We gingen aan het werk, zweetten ons een ongeluk, maar kwamen er tenslotte toch uit.
Ik ging naar bed terwijl Segar opbleef om de pagina te tekenen. De volgende morgen toen ik de strip doorlas om hem te gaan inkten, merkte ik dat hij verliep zoals we gepland hadden, maar dat Wimpy toch opeens weer won.
Toen ik later Segar vroeg hoe dat nou zat zei hij: "Popeye kan niet van Wimpy winnen! "
We hebben het echt geprobeerd, maar we slaagden er nooit in een pagina te maken waarop Popeye Wimpy versloeg. Het zit nu eenmaal zo dat Wimpy 26 universitaire graden heeft en dat iemand die zo'n groot aantal jaren door kan komen zonder te werken wel briljant moet zijn!
Dat brengt mij tot mijn filosofie, de karaktervastheid van stripfiguren. Daarentegen zondigen jonge tekenaars vaak, zij offeren een figuur soms op om een grappige aflevering te krijgen. En dat moeten ze nu juist nooit doen! !

vert. MWMGW

FANZINES EN MAGAZINES

door Kees de Bree

Schtroumpf nr.26. Dit uitstekende franse tijdschrift staat geheel in het teken van Jean-Claude Forest, de beroemde schepper van Barbarella. Naast een interview, een artikel over Forest en zijn mythen; een kort stukje over de zaak Barbarella; Forest als tekenaar van SF-omslagen; een chanson van Forest bibliografie en tot slot een reeks boekbesprekingen. Schtroumpf kost Ffr. 8,—. In Nederland f 7,90. Een abonnement voor 4 nummers is Ffr. 30,—. Te bestellen bij: Jacques Glénat, 17, Avenue Alsace-Lorraine, 3800 Grenoble France.

SEJD nr.6 een tijdschrift vol amateurstrips. Agent Marius X is een komische spionagestrip met een hoofdpersoon die als 2 druppels water lijkt op Agent 327 van Martin Lodewijk. Bijna plagiaat. Verder een goed getekende cowboystrip, een aantal gagstrips met de Griek Platon in de hoofdrol en de vervolg-ridderstrip Marie Grubbe. Tot slot 6 Guust Flater gags die zijn getekend voor Philips. Prijs Dkr. 9,85. Te bestellen bij: Det Lille Forlag, Juni Allé 79, 2730 Herlev. (postgiro 212986) Zweden.

Contro 3, een Italiaans tijdschrift; groot formaat, glans papier, met artikelen over en tekeningen van Guido Crepax, Gerrit Stapel, Hugo Pratt, Alex Raymond en Giovanni Ciante. Mooi maar dun en moeilijk leesbaar. Dit supplement bij het blad "Il Travaso" is te bestellen bij het redactie-adres: Nino Cannata, p.a. Editoriga Viale Abruzzi, 64-20131 Milano, Italië.

Sarjainfo 3/4 (1974). Hierin artikelen over Walt Kelly, Gotlib, het Spaanse beeldverhaal de strip als uiting van massacultuur, het verdwijnen van Sarjis het enige blad waarin Finse striptekenaars hun werk konden plaatsen en boekbesprekingen en een lijst met verschenen fanzines. Sarjainfo is voorzien van een korte inhoud (1 pagina) in het Engels. Prijs van een jaarabonnement Fmk 10,—. Finnish Comics Society, Box 927, SF-00101 Helsinki 10, Finland.

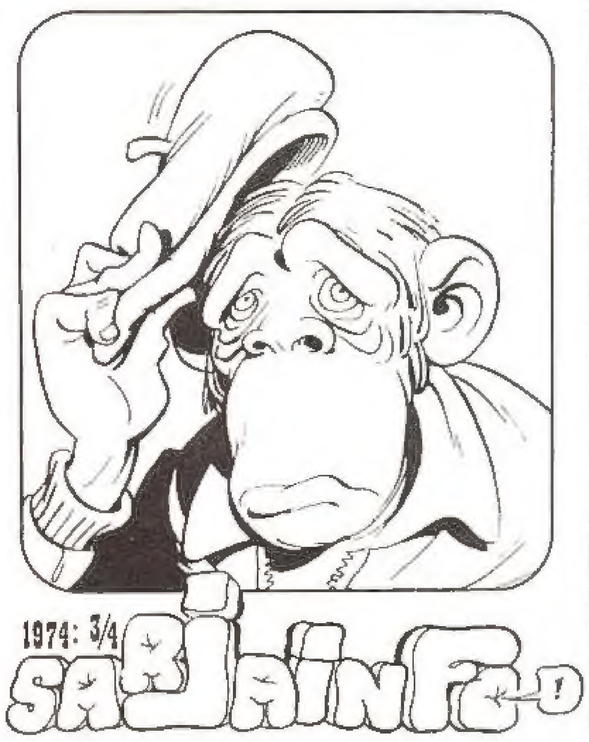

Robbedoes 1928. Naast de gebruikelijke strips in dit nummer 4 tekenaars (scenarioschrijvers) aan het woord die nauw hebben samengewerkt bij het tot stand komen van de strip "De beheksing van oom Hermes". Het zijn Macherot, Franquin, Will en Delporte. Eveneens karikaturen van deze stripmakers. Prijs van een los nummer f 1,20. Gironummer 211714 t.a.v. Uitg.J.Dupuis, Industriestraat 13. Sittard.

Stripbewust 4. Dit blad onder redactie van Dominic v.d.Boogerd en Peter van Pruisen is enorm vooruit gegaan sinds het 1e nummer. In dit april-mei nummer een exclusief interview met Gideon Brugman, tekenaar van o.a. Ambrosius en Patty, met als tweede hoofdmoot een interview met Daan Jippes, bekend van Pep en Donald Duck. Het 3e interview is met Kees Koenders, uitgever van Ciso. Verder nieuwtjes (tutti frutti) en fanzine-besprekingen. In totaal 40 pagina's. Los nummer f 1,80 (incl. porto). Jaarabonnement f 7,— voor 7 nummers. Storten op giro 1251894 tnv C.v.Pruissen. Breda. In het volgende nummer kunt u Jef Nys en Piet Wijn verwachten.

Comics Land 1. Verschijnt eerdaags als eersteling van het driemaandelijks tijdschrift waarin interviews, reportages, beschouwingen en komplete strips van amerikaanse en europese bekende tekenaars. In het 1e nummer komt een komplete episode van "Orion" door Claude Moliterni en Robert Gigi, een verhaal van Eric de Noorman door H.G.Kresse, "Ringo" door Arturo Del Castillo en 4 pagina's "Lance" door Warren Tufts, in kleur. Met deze kunstenaars interviews en artikelen over hen. In totaal 52 pagina's waarvan 6 geheel in kleur. Prijs van dit engelstalige tijdschrift Franse Francs 12,—. Te bestellen bij: Nino Bernazzali, Viale Giorgio Modugno, 5 -16156 Genova Pegli, Italië.

FANZINES EN MAGAZINES
door Kees de Bree

Walt Disney's Donald Duck

Donald Duck

IK ZAL KWIK, KWEK EN KWAK EENS MET IETS LEUKS VERRASSEN!

SPEE

DIT DRIEWIELERTJE DEUGT NIET! WAT EEN SLAP WIEL!

KRAK!

MISSCHIEN IS DIT IETS VOOR ZE!

OEPS! SLECHTE KWALITEIT ZEG!

EEN BOEMERANG! TSJONGE ... EENS KIJKEN OF HIJ HET DOET!

KLONK!

HÉ, EEN TROMMEL!

IK BEN BLIJ DAT U HET ME VRAAGT! IK ZAL HET U DEMONSTREREN!

BONK!

STRIPWEEKBLAD DONALD DUCK ZOEKT TER UITBREIDING VAN ZIJN NEDERLANDSE DISNEYPRODUKTIE BEKWAME TEKENAARS DIE IN STAAT ZIJN OM DONALD DUCK EN/OF ANDERE DISNEYFIGUREN MET LIEFDE EN VAARDIGHEID OP TEKENPAPIER TE ZETTEN. PROEVEN VAN BEKWAAMHEID ZIJN WELKOM BIJ DE DUCKREDAKTIE, OBERON B.V. CEYLONPOORT HAARLEM

BESTUURS MEDEDELINGEN

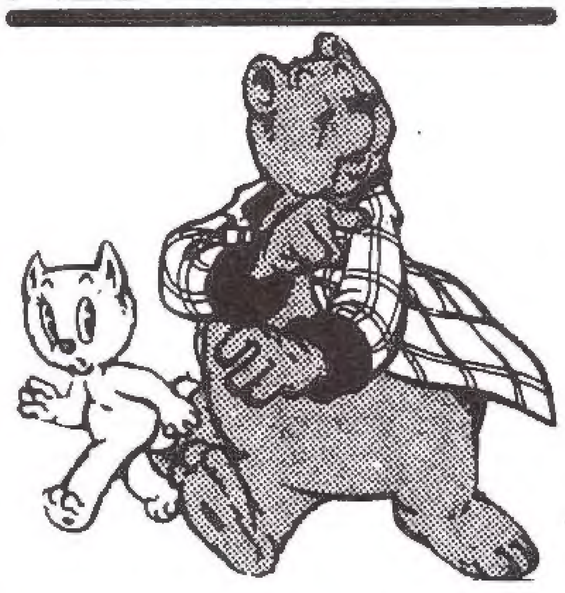

BOMMEL-UITGAVEN

De legale Bommelreeks, uitgave van De Bezige Bij in samenwerking met Het Stripschap. Een uitgave, goedgekeurd door het Ministerie van CRM, en dagblad Het Parool. Redakteur Frank Zijp in deze krant op 3-5-1975: "Jeugdsentimentelen die uit zijn op vervanging van verloren vroeger bezit, is aan te raden het iets te witte papier van de nieuwe aankoop snel in de zon te laten vergelen, hun naam met hanepoten voorin elk deeltje te schrijven, ze niet uit te lenen aan buurjongens of met vriendjes te ruilen voor drop, sigaretten of foto's van blote meiden."

Data van Uitgifte

De boekjes verschijnen met een 2-maandelijkse frekwentie en wel:
set A, verschenen 10-3-1975, bestaande uit:
MV-5 De Drakenburcht
MV-16 De Bergmensen
set B, verschenen 9-4-1975, bestaande uit:
MV-6 Het Verdwijneiland
MV-17 Het geheim van het Noorderlicht
set C, verschenen 17-6-1975, bestaande uit:
MV-7 De Reuzenvogel
MV-22 De Meester-Schilder
set D, gepland midden augustus, bestaande uit:
MV-9 Het eiland van Grim, Gram en Grom
MV-13 De laatste Markies van Carabas
set E, gepland midden oktober, bestaande uit:
MV-10 De zieke hertog
MV-21 De Superfilm-onderneming
set F, gepland midden november, bestaande uit:
MV-8 De rare uitvinding
MV-14 Het land van de blikken mannen

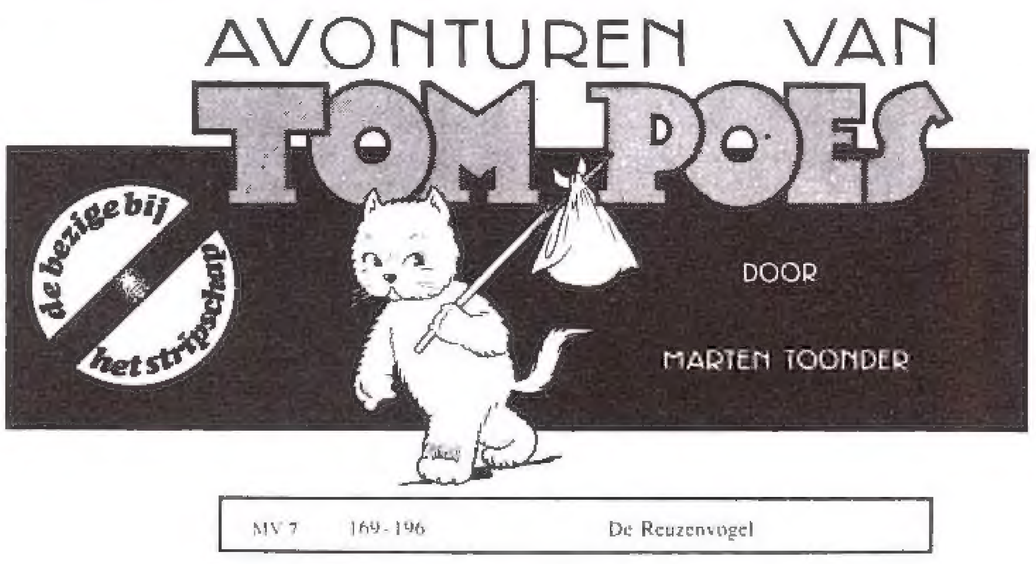

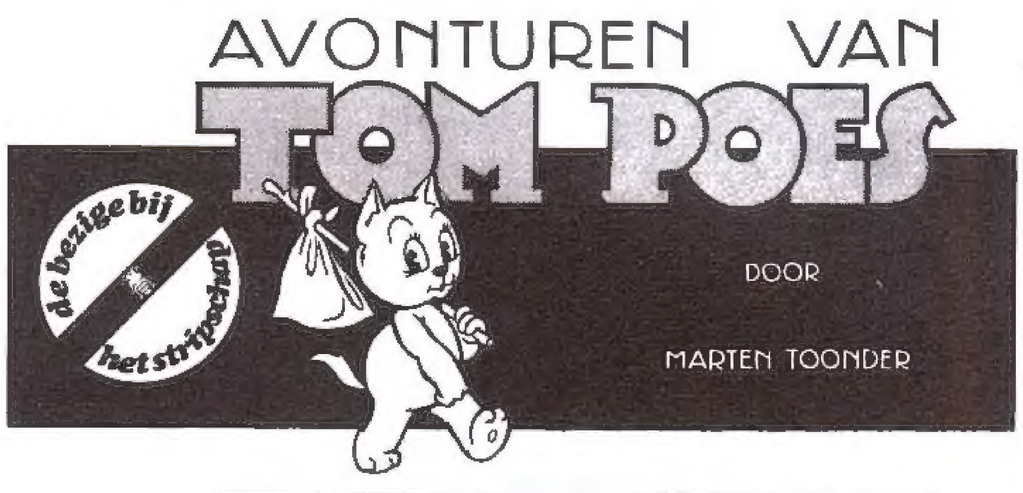

Prijzen

De winkelprijs is f 7,50 per set van 2 boekjes.
Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde prijs van f 6,50 per set.
Abonnees van Stripschrift betalen bij voorintekening f 5,50 per set.
De voorintekening voor set A-B-C sloot 1-2-1975.
Spijtoptantenabonnees en Nieuwe Abonnees kunnen zolang de voorraad strekt nog inschrijven door het overmaken van f 16,50 voor 1 serie van set A-B-C op postgiro 3291121 t.n.v. Penn. Het Stripschap Speciale Uitgaven, Postbus 104, Uithoorn.
Iedereen, die momenteel staat ingeschreven, ontvangt een vervolgacceptgirokaart voor set D-E-F, à f 16,50, welke bijgesloten wordt bij set C die in juni wordt verzonden.
Spijtoptantenabonnees en nieuwe abonnees; handelen als voren vermeld. Wie financieel moeilijk zit, gelieve zelf een giro uit te schrijven voor 2 sets of 1 set.
Belangrijk!
In verband met de hoge posttarieven is het slechts mogelijk de boekjes in partijen aan de abonnees te verzenden. Betaling daarom gaarne vóór 1 augustus. Komt uw betaling te laat binnen, dan blijft uw zending t.o.s. liggen tot midden oktober.
Hans Stoovelaar

TANTE LENY PRESENTEERT

LAATSTE KANS

Terwijl naties wankelen en de aarde op haar grondvesten schudt, weet een handvol vastberaden tekenaars een bijna onmogelijke opgave te volbrengen:
Tante Leny presenteert!
– een meesterlijk tijdschrift voor meesterlijke mensen
– een absolute must voor alle stripfanaten.
Normale abonnementsprijs f 9,50 voor 7 nummers.
Leden van Het Stripschap en abonnees van Stripschrift betalen tijdelijk voor een introduktieabonnement de gereduceerde prijs van slechts f 7,50 voor 7 nummers.
Tevens ontvangen nieuwe abonnees een gratis TLP affiche.
Deze speciale prijs geldt tot 1 juli 1975.
Betaling over giro 3291121 Penn. Het Stripschap Speciale Uitgaven, Postbus 104, Uithoorn met vermelding T.L.P.
Hans Stoovelaar

FILMOTHEEK

Ch. Wauters
Linnaeusstraat 13''', Amsterdam, 020-35 51 82

AGENDA

Jaarplanning 1975 van Het Stripschap.
27 september Stripdag (incl. ruilbeurs en andere manifestaties in Dordrecht.
8 november Ruilbeurs in Groningen.
13 december Algemene Ledenvergadering, ruilbeurs en veiling te Amsterdam.

LEDENKORTINGEN

Het Stripschap stelt zich ten doel de waardering te bevorderen van de strips. Ook de Stripantikwariaten werken aan dit doel mee en naast een zakelijke instelling is bijna overal een ideële doelstelling aanwezig.
Gewaardeerde publikaties als *Strip voor Strip*, *Professor Pi en Bommelbibliografie* zouden anders nooit het daglicht hebben gezien.

Het zou erg fijn zijn, als alle stripliefhebbers niet alleen hun oude strips, maar ook hun nieuwe strips bij de Stripantikwariaten kopen. Bovendien ontvangen *Leden van het Stripschap*, (behalve bij Lambiek en Wammes), op vertoon van hun Stripmaatschapskaart *10% korting.*
Hans Stoovelaar

KENT U DE STRIPANTIKWARIATEN?

Amsterdam:
Drukwerk
Mauritskade 113
Lambiek
Kerkstraat 104
Plaatjes-Boekjes
Joos Banckersweg 27
Richard
Rombout Hogerbeetsstraat 78
Wout's Ruilboekenbeurs
Oostenburgergracht 69

Den Haag:
De Blauwe Lotus
Klimophof 3
De Blauwe Lotus
Leyweg 1244
Panda
Frederikstraat 151

Rotterdam:
Nero
Zwaanshals 215
Old Comic House
Frits Ruysstraat 28
Wammes Waggel
St. Mariastraat 3

Bussum:
Wammes
Laarderweg 10

Haarlem:
De Jacobijn
Jacobijnestraat 10

Dordrecht:
Sjors
Voorstraat 371

Groningen:
Henkus en 10
Eeldersingel 10

SPECIALE AANBIEDINGEN

Simpelman, door Wim van Wieringen opnieuw uitverkocht

	ledenprijs	niet-ledenprijs
Stempels van Toonder's stripfiguren, 2 series (A en B) in dozen van 12. Niet los verkrijgbaar, prijs 1 serie	17,50	20,–
Bommelpoppen (afgehaald)	20,–	25,–

NIEUW ! ! !
Met dank aan Het Parool (léés die krant) kunnen we U nu aanbieden:

Het Parool Sportkwartet, getekend door Dick Bruynesteyn	3,25	4,25
Het Parool politieke kwartet van Frits Behrendt.	3,25	4,25
Map met 12 grote (21 x 29 cm) tekeningen van Peter van Straaten.	4,80	6,–

Plakboekjes Tijdelijk uitverkocht

Deze aanbiedingen zijn te bestellen via giro 151 3000 ten name van de penningmeester van Het Stripschap te Amsterdam.

King Features

235 EAST 45TH STREET, NEW YORK, N. Y. 10017

Zondag 8 juni 1975 is het Prince Valiant dag. Dan verschijnt de 2000-ste aflevering van Prince Valiant, nog steeds getekend door Hal Foster.
Hal (of Harold R) Foster, één van de grootste tekenaars, inmiddels 82 jaar, begon de strip op 13 februari 1937 in het Zondagsblad van de New York Journal, uiteraard voor die tijd in kleur.
Sinds 1937 groeide Val van onstuimige jongeman tot moedige ridder, versierder, minnaar, echtgenoot en tenslotte vader van kinderen, die ook weer in avonturen werden gestort. Prins Valiant is meer dan alleen een strip, het is een enorme geillustreerde roman, gelezen door millioenen mensen, in 10 verschillende talen, in 30 landen over de wereld verdeeld.
Het leven in het begin van onze jaartelling ten tijde van de legendarische Koning Arthur (alleen maar legende of heeft hij echt geleefd?) en Val in strijd met de Angelen, Saksen, Hunnen, Picten, Vikingen en noem maar op, en Val aan het versieren van mooie vrouwen als Ilene, Claris, Hulta en uiteraard Aleta, wordt tot leven gebracht door Hal Foster, na nauwgezet historisch onderzoek en bezoek ter plekke.
Ter gelegenheid van de 2000-ste aflevering verschijnen 3 speciale uitgaven van de Nostalgia Press in samenwerking met King Features. Het Stripschap prijst zich gelukkig deze aan de leden van Het Stripschap en abonnees van Stripschrift te kunnen aanbieden voor een zeer lage prijs.
Allereerst 2 geweldige boeken, stevig gebonden in harde kaft, formaat 23 x 31 .cm. Volledig in kleur, zoals het ook in de Zondagsbladen in de USA verscheen. Elk boek met 160 pagina's, gedrukt van de originele platen.

Deel 1, getiteld "In the Days of King Arthur", omvat de periode vanaf het begin 13-2-1937 t/m 14-1-1940.

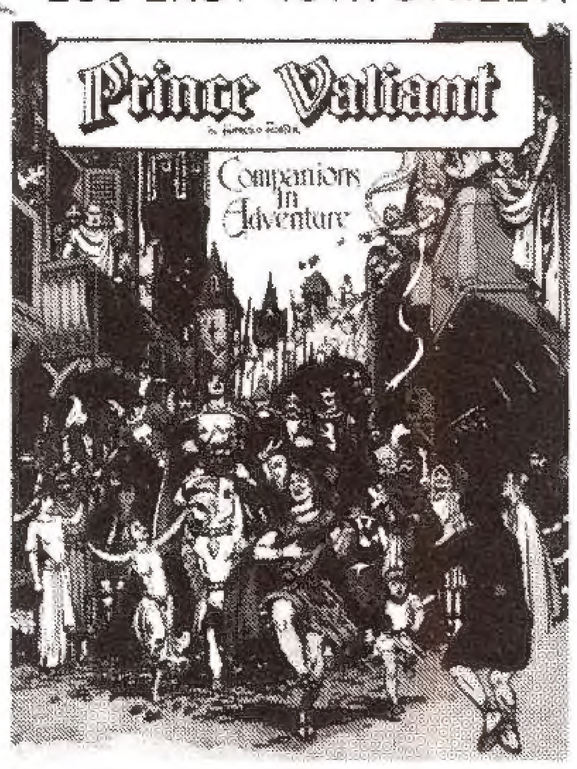

Deel 2, getiteld "Companions in Adventure", sluit hierop aan en omvat de periode van 21-1-1940 t/m 24-1-1943.

Verder verschijnt de 2000-ste aflevering als poster, in kleur, op zwaar papier formaat 38 x 53 cm. Deze aflevering bevat hoogtepunten uit de Prince Valiant strip vanaf het begin in 1937.

PRIJZEN
Prijs per boek f 35,–
Prijs voor een set van deel 1 + deel 2 f 60,–, dus f 10,– voordeel.
Prijs per poster f 14,–.
Attentie: Deze aanbieding is éénmalig, de intekening sluit 1 augustus 1975. Nabestellen is tot onze spijt niet mogelijk.
Intekenen s.v.p. per briefkaart aan Hans Stoovelaar. Postbus 104, Uithoorn. Te zijner tijd zenden wij u een acceptgirokaart. Alles wordt franko in stevige verpakking bij u thuis bezorgd.

Overzicht van Nederlandse uitgaven.

Wat is er tot op heden van Prins Valiant verschenen?
1. Prins Valiant startte als speciale VIVO uitgave (tijdschrift) in juni 1966. Een maandelijkse (vanaf no.13 een 14-daagse) uitgave tegen de speciale VIVO prijs van 25 cent (vanaf no.7 35 cent) Elke uitgave, formaat 22,5 x 27 cm bevatte 32 afleveringen van Prins Valiant. Gedurende een periode (no.13-33) werd de strip gekombineerd met 2 andere strips en bevatte elke uitgave tussen de 12 en 24 afleveringen van Prins Valiant. Er verschenen in totaal 54 tot 56 nummers, de laatste kwamen begin 1969 uit.
De uitgave was een goed initiatief van de VIVO, exakt als de originele krantenuitgave vanaf 13-2-1937. In de eerste 8 nummers is de originele datering terug te vinden en kunnen we vaststellen, dat de laatste aflevering van no.8 eindigt op 4-1-1942. Jammer genoeg is daarna de datering verdwenen en hier is dus nog enig speurwerk te verrichten om alle data na te gaan.
De inkleuring van deze uitgave is echter NSB (Niet So Best) en slechts een mager aftreksel van de kleuren van de krantenuitgave.
2. Prins Valiant (boek)uitgave VIVO; 1966, formaat 21,5 x 27 cm, gebonden met harde kaft. Opnieuw gezette afleveringen (boekomvang 126 blz) met een verhalende tekst inplaats van tekst bij elk plaatje. Een iets betere inkleuring als bij de VIVO tijdschriften, maar toch nog beneden peil. Een datering ontbreekt zodat ik niet heb kunnen nagaan uit welke periode de afleveringen stammen.
3. Stripschrift no.20 van augustus 1970. Een artikel van A.M.L. Maas alsmede in prachtig zwart-wit 30 afleveringen "Aanval op de Neveleilanden", verschenen van 19-6-1960 t/m 8-1-1961. Stripschrift no.20 is nog steeds à f 2,25 verkrijgbaar bij de uitgeefster Thespa.
4. Prins Valiant, 2 delen, formaat 17 x 25 cm, een uitgave van Amsterdam Boek in 1973. Deel 1, getiteld "In de dagen van Koning Arthur" omvat de periode vanaf 13-2-1937 t/m 29-1-1939. Deel 2, getiteld "Strijd tegen de Hunnen" omvat de periode 5-2-1939 t/m 7-4-1940.
De zwart-wit tekeningen zijn goed, het verhaal is echter ingekort en opnieuw gezet met een verhalende tekst in plaats van tekst bij elk plaatje. Onvergevelijk is echter, dat in deze uitgave alle tekeningen van mooie meiden verdwenen zijn, waardoor toch een deel van de bekoring van het verhaal verloren gaat. Heeft de uitgever het plan gehad een supplement te maken met de tekeningen van de mooie meiden, die Prins Valiant traditiegetrouw omringen?
5. Prins Valiant (boek)uitgave van De Arbeiderspers in 1973, formaat 25 x 38 cm. Een kloek boekwerk van 117 afleveringen met erg mooie zwart-wit tekeningen. De afleveringen omvatten de periode 4-12-1966 t/m 23-2-1969. Prima vakwerk van De Arbeiderspers. De beste uitgave tot nu toe.

Hans Stoovelaar.

STRIPBOETIEK RICHARD

HÉ, BAL GEHAKT!

WAAROM VERDER LOPEN?
ALS JE BY „RICHARD"
TE GEKKE STRIPS
KUNT KOPEN

MET DE MEEST
UITGEBREIDE
KOLLEKTIE

OOK IN-EN VERKOOP
ANTIEKE STRIPS

STRIPBOETIEK „RICHARD"

TEL. 84.29.23

(HOEK 1e HUGO DE GROOTSTRAAT)

ROMBOUT HOGERBEETSSTR. 78

Komt u naar „Richard" met de trein - neem dan vanaf het centraal station bus 33 of 21 tot het Hugo de Grootplein - ook tram lijn 3 kunt u nemen. Tel: 020 - 84 29 23

DUIZEND BOMMEN, GRANATEN EN GODSLASTERINGEN

Notities over de beeldvloek

door
Anton Hermus

1. Voorwoord (afb.1)

Voor de oorsprong van de vloek moet men teruggrijpen naar de historie. In de literatuur dan vindt men de vloek gegoten in de vorm van het ritueel, het bezweren van al het kwade, terug in de middelnederlandse ridderromans. Via de Renaissance, een gezichtsbepalend tijdperk van 'gisting, maar ook van ontkiemend nieuw leven' (C.G.N. de Vooys), van vernieuwing op alle fronten, dus een zich afzetten tegen het oude (ik hoef u niet te schilderen hoezeer dit proces met geraas en getier is gepaard gegaan!), over de schotschriften der 17e en 18e eeuw naar de tiraden van vandaag, wilde ik mijn overzicht in vogelvlucht rangeren op een zijspoor: *de grafische* literatuur. In het beeldverhaal, maar zeker ook daarbuiten, ziet men dan dat hoofdzakelijk gevloekt wordt in sterk zichtbare emotionele omstandigheden (afb.2); voorwaarden voor een zich krachten opladende explosie: angst (afb.3 en 4), gevaar, haat, hevige teleurstelling (afb. 5 en 6), frustratie (afb.7), onmacht (id.), onbehagen, doodsnood, zelfverwijt (afb. 8 en 9), het krijgen van een lumineus idee (afb.10); vreugde soms tot zelden, opperste verbazing uitsluitend als 'ooo! '.
In feite kan iedere gelegenheid, ieder samenstel van omstandigheden de vonk zijn die kan overspringen naar de ouverture ener vloek. Wil de vloek effect sorteren, dan moet het gemoed volgeschoten zitten van felle emotieën.

afb. 1. Wat drukt de gevisualiseerde vloek nu exact uit? Is de boodschap in woorden te vangen? Ziedaar een probleem. (Deliège (?). R. 1962)

2. De ingrediënten.

Wat zijn nu de meest kenmerkende basiselementen, de bouwstenen voor het afschrikwekkende bolwerk der vloek, gehuisvest binnen de perken van één grandioze gemoedsbeweging, en gevisualiseerd binnen de balloon?
Alvorens het licht hierover te laten gaan moet ik gemakshalve de strip in twee afdelingen opdelen. Ik moet dan om de vloek in zijn waarde als dynamische suggestie te laten een lijn trekken tussen enerzijds de 'humoristische' strip, waar de vloek *onuitgesproken* blijft maar vertaald wordt door middel van beeldtaal in de balloon (synthese van tekst & beeld), én anderzijds de 'realistische' strip, waarin ons de vloek kenbaar wordt gemaakt door middel van *woordelijke* weergave. Ik onderscheid dus de woordvloek van de beeldvloek, welke laatste nauwelijks in het realisme zijn waar te nemen (afb.11). Het behoeft geen betoog dat hier de beeldvloek het overwicht krijgt toebedeeld.
Terzijde: in realistische strips is vanzelfsprekend ook plaats voor humor, maar hij zal *nooit* naar de voorgrond treden. Humor dient hier als katalysator van spanningen; een vermakelijk intermezzo dat de hevige doorstane emoties neutraliseert en afneemt (Kuifje). Hieruit zou kunnen volgen dat in

afb. 4. Een grensgeval. Alle tekenen van grote angst, maar de vloek, de voldoening, blijft achterwege. (Derib, Buddy Longway. K. 1974)

afb. 2. Het zichtbaar maken van het proces vooraf; hoge bloeddruk (oorzaak: instituut Moeder in de zeik gezet). Pupilvernauwing en hersenslibsel. Triomf der woede. (Franquin, Guust Flater. R. 1962)

afb. 3. Angst voor de toekomende ontwikkelingen. (Peyo, Johan & Pirrewiet. R. 1962)

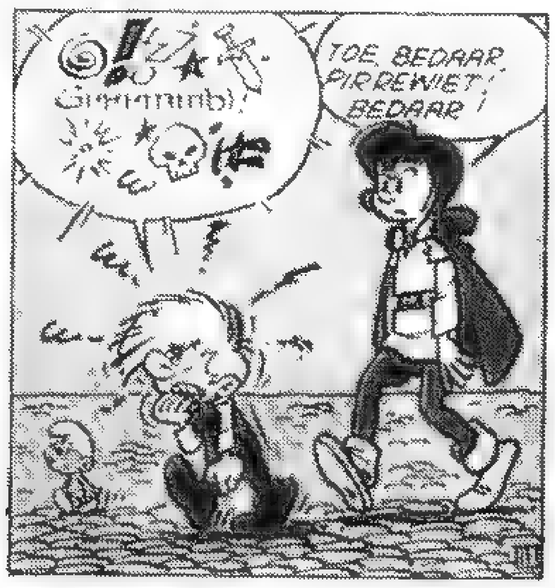

afb. 5. Zware teleurstelling. (Peyo, Johan & Pirrewiet. R. 1962)

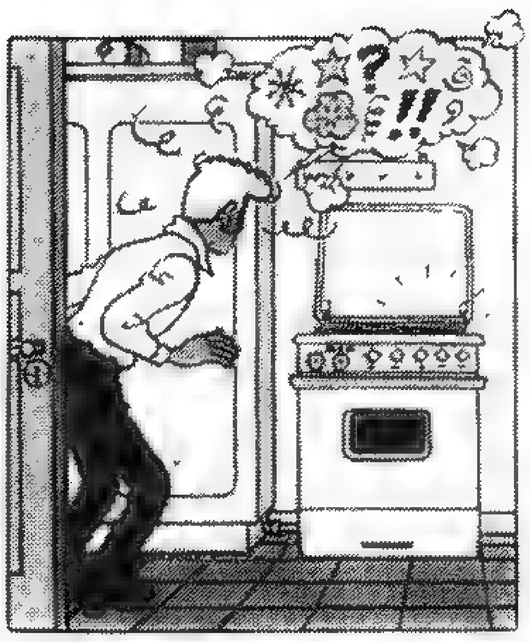

afb. 6. Teleurstelling. Iets verwachten dat men het laatst verwachtte. Tevens een zeldzaam voorbeeld hoe de tekenaar door het kader te doorbreken de hitte der vloekeruptie voelbaar maakt buiten *het gebeuren om. (De Moor, Barelli. K. 1973)*

humoristische strips naar de achtergrond verschoven locatie is vrijgemaakt voor een vleugje realisme. Humor is hier de boodschap: een karikaturale (Chick Bill).
Weer terug. Welnu, het bouwmateriaal waaruit de vloek is opgetrokken is beperkt. Een ontploffing, een bliksemflits, een doodskop als grondvesting en ervaren als eeuwenoude

afb. 7. Onmacht. Een sterk bewustzijn van een mechaniek dat oppermachtig is, gepaard gaande aan verbittering en haat. De vloek woekert in het verborgene; de frustratie blijft. (Studio Hergé (de Moor?), Kuifje. P. 1973)

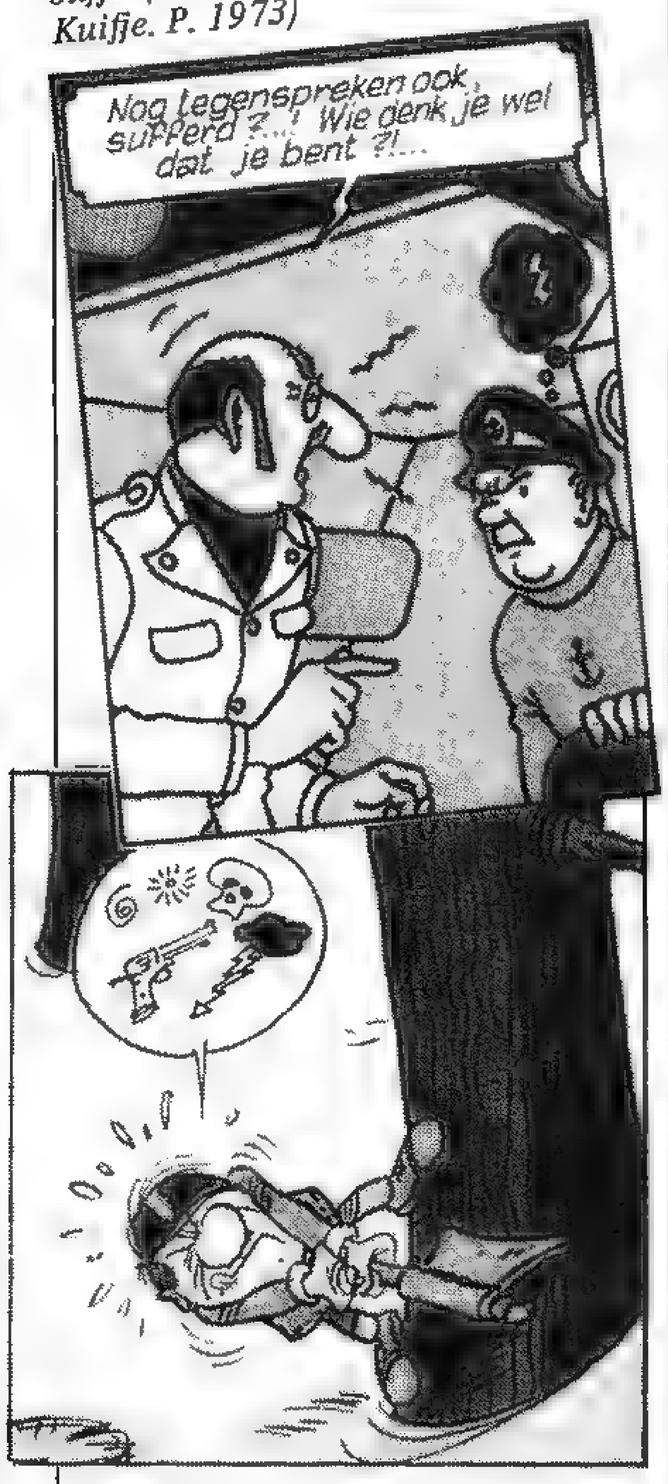

afb. 8. Schoolvoorbeeld van krachtuiting (door Dalton) gericht tot zichzelf uit besef van eigen falen. Gevoel van tekortkoming; destructieve opstelling. (Morris, Lucky Luke. R. 1962)

bedreigingen, vaak benadrukt door een uitroepteken (afb.12). De Dood wordt als meest vreesaanjagend object in de strijd geworpen in de functie van afweermechanisme (afb. 3, 8, 11, 12, 13, 14 etc.). Zo krijgt de Dood een koekje van eigen deeg en dat kon wel eens heilzaam werken.
De balloonvloek (beeldvloek in humor) bestaat dus uit symbolische voorstellingen van mechanismen, die rechtstreeks als bedreiging op het leven ervaren kunnen worden. Zo worden, vroeger en thans, abstracties als swastika (= nazi) en dood (afb.13) benadrukt, maar ook het in het vuur werpen van de Japanner legt bepaald geen zachtliggende zoden aan de dijk. Het is opvallend dat aan de nazi als onheilbrengend instituut de jap wordt gekoppeld. In veel gevallen kan het 'godverdomme! ' verstaan worden als 'japverdomme'.
Naast talrijke in zuidwaartse richting tekenende onvergelijkbare grootheden (Franquin, Jidéhem), blijken ook onze nederlandse modernen de jap maar niet een welverdiende rust te gunnen (De Smet, Jippes). De kunstenaar schroomt werkelijk niet dit bedenkelijke gal over de hoofden van het nietsvermoedende jonge volkje uit te storten. In de realistische strip, per definitie voorbestemd aan de oudere lezer, schittert deze rascistische tendens practisch door afwezigheid. Dat de Aziaat in deze tijd van internationale ontspanning staat voor het (zo vage) begrip 'slecht' als bedreiging is werkelijk ongelofelijk en doet ons veel onthullen van de tekenaar diens gemoed zelve. Natuurlijk, de weerzin tegen de jap als overweldiger kan verklaard worden vanuit de oorlog, maar dat mag geen vrijbrief inhouden om *nu* op de Japanner te zitten katten. Persoonlijke konflikten vecht je met jezelf uit. Het getuigt van lafheid (en minachting) de fiolen zijner toorn uit te gieten over de hoofden van weerlozen.
Om toch nog even bij dit signalement te blijven: men zou eerder geneigd zijn te denken dat in de tijd van vandaag met zijn terrorisme en olieboycot het Arabische volk synoniem zou kunnen staan voor negativisme. Maar neen, deze zaak is nog volop actueel en men trapt uit wijselijke overwegingen nu eenmaal niet de pasgeborene voor de kop. Men zou vrezen te moeten menen dat pas ná het herstel van een vermeend slechte image der Arabier deze de klappen mag opvangen. Een weinig verfrissend toekomstbeeld. Ik kan me levendig voorstellen dat ten tijde van de koude oorlog de Rus als klankbord voor de vloek werd geintroduceerd. Mij zijn echter in elk geval uit die zonverduisterende periode geen beeldverhalen bekend. En zo ziet men hier zelfs het politieke leven weerspiegeld in de beeld-

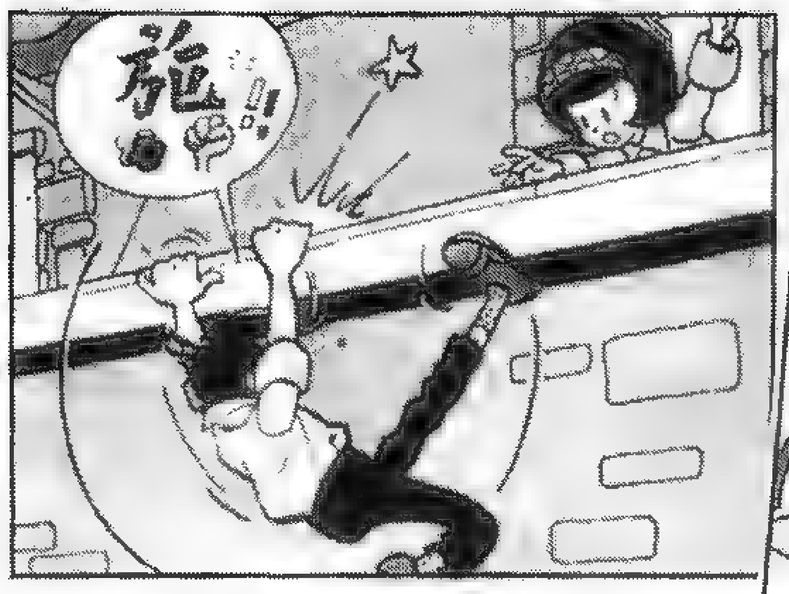

afb. 9. Besef weer van eigen falen, maar nu gekoppeld aan zelfdestructieve gevoelens. (Greg, Flor & Toosje. K. 1963)

vloek. Hoe dan ook, verbazende tekstuele resultaten zouden het daglicht blootgesteld kunnen worden na een terdege onderzoek van de dit essay ondersteunende illustratieën door een sinoloog. Want wat *hebben* al die vervloekte latexfiguren toch tegen de Aziaat?

3. De aangewezen plek

De soort van omgeving kan van invloed zijn op de samenstelling van de vloek, maar men kan zich hierbij in de marge afvragen: doen tijd en klimaat tevens hun invloeden gelden op de vloek*soort*?
De locatie kan stimulerend werken *tot* en *op* de vloek (afb.14); de verhouding tussen mensen onderling kan een doorslaggevende factor inbrengen (afb.15). Ja, in elke omgeving waar nooit gemaaid wordt kan de vloek weelderig wortelschieten. Maar nooit in een bidhuis. Daarentegen gek genoeg weer wel op kerkhoven (vampierverhalen e.d.). In automobielen en op scooters ontstijgen vloeken - eigenlijk meer verwensingen; de voorhoofdtik en varianten - daar waar zich bv. levensgevaarlijke verkeerssituaties voor kunnen doen. Omdat dit de meest geëigende locatie is waar legio situaties als voedingsbodem voor de vloek kunnen ontstaan wordt op straat bijna voortdurend gevloekt (afb. 1, 3, 9, 10, 12, 17, 20 etc.). In tegenstelling tot de binnenhuisarchitectuur herkent men de wijde natuur zelden als een ambiance voor het uitwerpen van vloeken.

afb. 10. Voorbeeld van de vloek als begroeting van een helder idee. (Kuijpers, Misdaadmuseum. P. 1975)

De vloekkracht is nadrukkelijk afhankelijk van de soorten van omgeving (binnen: subject, zowel als buiten: object). Algemeen geldende regel: hoe meer tuig bijeen is verzameld des te groter de mate van vloekfrequentie en zeggingskracht (afb.

afb. 11. Blinde haat. Zeldzaam mooi voorbeeld van een (onuitgesproken) beeldvloek in het realisme. (Jacobs, Blake & Mortimer. K. 1971)

16). Bij hoge uitzondering wordt de vloek naar *binnen* uit uit (in?) gestoten (afb.17). Als het ware de reflectie van pleinvrees.
Maar ach, hier is dan een laffe inborst, een ja onevenwichtige persoonlijkheidstructuur mede schuld aan.
Zeker is het dat het vloeken niet persé noodzakelijk gebonden hoeft zijn aan een breuk in de verhaalgang. Integendeel,

afb. 12. De hoofdkenmerken van de traditionele beeldvloek. (Lodewijk, Agent 327. P. 1972)

het verlevendigt en bespoedigt eerder de vertelling (doch: het avontuur zet zich voort!) en voert bovendien als toetje de spanning op.

4. Vroeger: de moraalverhalen.

Vloeken overkomt, zoals reeds aangestipt, in humoristische strips met volle overgave onder hogere frequentie dan in de realistische. De oorzaak daarvan kan misschien gegrondvest zijn in het feit dat humor relativeert en derhalve de wat ik zou willen noemen vereenzelvigingscurve met figuren en situaties steeds in opwaartse beweging is. Een merkwaardig fenomeen. Immers, men zou eerder in het felrealisme (in de jaren '50 bestond bv. de 'felrealistische roman' - uitsluitend voor volwassenen - synoniem voor een overdaad aan 'godslasterlijke' en 'geslachtelijke' taal/uitspattingen - hm) verwachten

afb. 13. Schoolvoorbeeld van rassenwaan. De swastika en de doodskop werpen een gruwelijke smet op het Japanse volk. (Mittei, Ton & Tineke. K. 1974)

afb. 14. Intimidatie. Niet zelden verleent de krachtterm de officiële macht overmacht. (Fred, Philémon. P. 1973)

afb. 15. Het gevloek der kleinburger geafficheerd als een totale afbraak des gemoeds. De machteloze woede is optimaal gesymboliseerd. (Attanasio, Bandoneón. P. 1973)

afb. 16. Het militairisme bedrijft rassenhaat, aangewakkerd door foutieve berichtgeving. Overigens een schitterende tirade; leg speciale aandacht op de modderige balloon. (Van der Kroft. P. 1973)

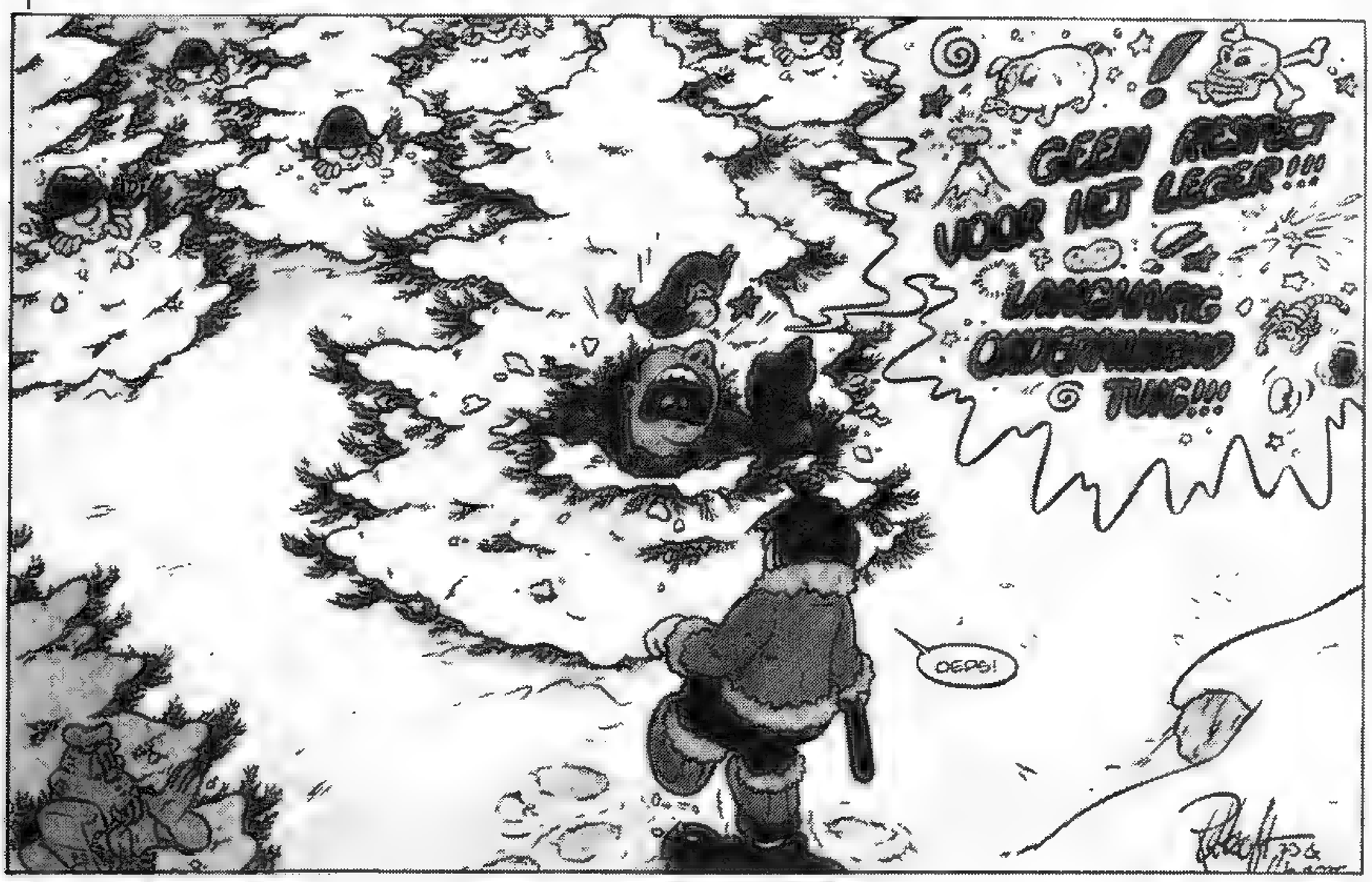

die hemelwaarts gerichte curve te zien. Aantekening: de uitbeelding (altijd woordelijk) van de realistische vloek geschiedt op levendige aan kracht winnende wijze (cf. afb.18).
De beeldvloek is, ofschoon omkaderd, onbegrensd en zet zich buiten de balloon (om) voort. Dit in tegenspraak met de woordvloek waar diens einde/stop wordt aangegeven door een als ondersteunende kracht fungerend uitroepteken, hoogstzelden door een punt.
De humoristische vloek wordt dus nergens expliciet uitgesproken. Hij blijft onzichtbaar achter een farce van al dan niet als 'slecht' herkenbare symbooltechnieken. Voor de grafische tekens is *elke* betekenis in om het even welke taal onvulbaar. Feitelijk is de beeldvloek niet meer een vorm van censuur op een hevige gemoedsaandoening. (Over het verbod daarop straks meer). Ook past de realisme-beoefenende kunstenaar wel zelfcensuur toe, maar dat betekent dan meteen een naar het lachwekkende toegetrokken situatie. Hier heeft de

afb. 17. Binnensmonds (onuitgesproken) getier. Wie peilt de diepe wateren van het slachtoffer? (Roba, Bollie & Billie. R. 1962)

afb. 18. Traditie naast vooruitgang versmolten binnen een woordvloek. (Giraud, Blueberry. P. 1973)

vloek een averechtse uitwerking (afb.19). Sommige soorten van gevoel moeten onvertoond blijven.
Men moet niet toegeven aan de vloek, want dan is sprake van falsificatie; de vloek is immers niet spontaan ontstaan (de dramatische ontlading, een eruptie van extase, die dan voorgewend, geacteerd wordt), maar na één seconde van weifeling slechts gebezigd in een kloteloze uitvaart. En in die éne seconde zit het hele geheim besloten. Het echte vloeken verloopt in staccato, nadert een kortstondig hoogtepunt en ebt dan onherroepelijk weg.
Vrouwen, de verzorgende en bedwelmende soort, vloeken nooit. Strijdbare vrouwen, doerakken, natuurlijk weer wel. De helden in de vroege moraalverhalen uiten zich zeer zelden emotioneel. Daar waar in uitzonderlijke gevallen de emotie de vloek injecteert is dit om de eigen ego te strelen, dan wel te versterken. Woede of verbittering is wel latent aanwezig, maar de vonk die die woede in herkenbaarder gevoel doet omslaan blijft achterwege. - Het is mij een raadsel hoe wetenschappers rondbazuinen dat juist dit soort helden een grote graad van identificatiemogelijkheid hebben. Immers, betekent identificeren niet zich *spiegelen aan*? En welk kind heeft niet *eens* in zijn leventje gevloekt? Nou, u vast. Maar de kinderen in beeldverhalen vloeken niet, hoogstens een zwakke prelude in raadselachtige rebussen; de kids in schurkenrollen vanzelfsprekend uitgezonderd, want voor de kinderstrip gelden dezelfde verhoudingen/relaties als die in de grotemensenwereld. Schurken vloeken, bij voorkeur als een ketellapper. Wie dagelijks verkeert in verdachte kringen weet dat de vloek een onlosmakelijk ingrediënt is der dieventaal. De vloek moet de schurk een extra dimensie aan gevaarlijkheidspotentieel meegeven (afb.20). Een der kenmerken van de vloeker is dat hij naast opportunist sterk individualist moet zijn. En altijd maar weer in duel met eigen gevoelens.

5. De soort vloek

De vloek gaat nooit gehuld in het kleed van de godslastering. Dit is niet zo verwonderlijk als men weet dat de marge van het beeldverhaal hoogst zelden plaats biedt aan onze westerse betekenis van een god. Daarentegen weer wel voor goden (let op de meervoudsvorm!) uit andere, *voorbije* culturen (Alex, waar de semivloek 'AAAAHH! ' top of the bill is, Rahan, Toenga, Guerrero, Koene Ridder, Zilveren Vlam, Timoer). Deze goden nemen zelf ook dikwijls hun toevlucht tot de vloek. De vertoornde hemel bv. maakt Matena heel mooi zichtbaar in 'De zoon van de Zon' (Grote Pyr, Pep 1974). Dit verschijnsel echter grijpt plaats *buiten* de balloon om. De op *zichzelf* geworpen vervloeking in dit historisch realisme is vervaagd tot decor voor een wanhopig streven tot overleven (cf. ook Alex, De Nijlprins; div. Toenga-episoden). In al deze oude culturen treedt een vreselijke wraak van verbolgen godheden naar de voorgrond; voor de mensenvloek is weinig ruimte.

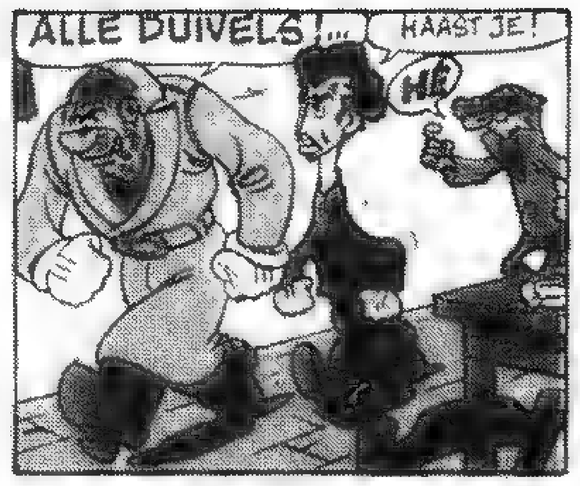

afb. 20. Zachtaardige vloek (pas op voor kinderen!), maar het ongunstige uiterlijk van spreker suggereert méér en ernstiger. (Franquin, Robbedoes (ca. 1948). R. 1974)

Zeldzaam zijn de voorbeelden in geval van bewondering en regelrechte verwensing van naaste bloedverwanten. Nu ja, talrijk zijn de illustratries van 'drommels! ' (Buck Danny vooral, met als variant 'deksels! '), 'donders! ', 'alle bokkepoten! ' (Roodbaard - hm, voodoo of wat?), of het wat extra extremere 'alle duivels! ' (afb.20). - Een ogenblik. De familiebanden tussen Spaghetti en Prosjoeto van Attanasio schieten mij te binnen. - Binnen het kader van de harde vloek moeten zij hier eigenlijk buiten vallen. De creatieve tiraden van Haddock zijn hier zijdelings even gesignaleerd. Scherp tekent zich zijn 'duizend bommen en granaten! ' (en haar oneindig aantal variaties) uit als een welgemeend 'gódver-

afb. 21. Mooi voorbeeld van de vloek als vervoermiddel naar genoegdoening. (De Smet, De Generaal. P. 1974).

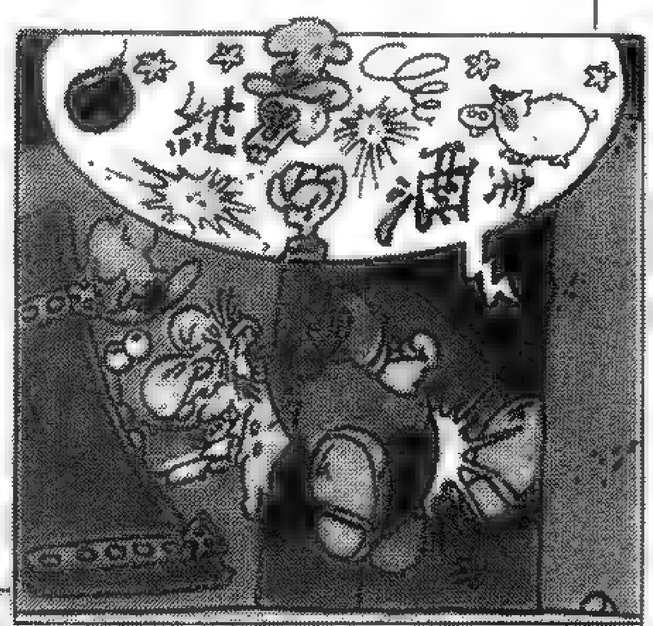

afb. 19. De gesmoorde vloek. Overmacht ondervindt weinig tegenstand. (Kresse, Erwin. P. 1967)

afb. 22. Vloeken voor een rijper publiek. Invoering van intelligenter beeldtaal. Het uitslaan van wartaal in een rebus. (Julsing, Wellington Wish. P. 1972)

afb. 23. Een vloek die vast niet goed wordt gekeurd door de EO! (Hermann, Bernard Prince. K. 1968)

afb. 24. Voorbeeld van uitgesproken verwensing, maar onschadelijk gemaakt door folkloristisch dialect. (Jijé, Jerry Spring. R. 1962)

(re)dómme! ! '. Hier zien we een mooi voorbeeld van de vloek als vervoermiddel naar genoegdoening (afb.21).
Het is zinloos in een zich normen verleggende en opvattingen verruimende tijd vast te houden aan de oorspronkelijke betekenis van de vloek als godslastering-louter. Het komt sporadisch voor dat iemand een 'godverdomme' bezigt om zijn god te vervloeken. Voor de moderne mens die zijn god persé wil vervloeken (= terechtwijzen) staan hem waarachtig wel doeltreffender methoden dienstbaar: beeldenstorm, stilistische ranselpartijen, kruisiging van papen bv.
Opgemerkt kan worden dat de denkbare opstorming van de vloek als functionele, emotionele stijlfiguur *geen* gelijke tred houdt met het zachtjesaan onthullen van het (vrouwelijk!) naakt, maar daarover

afb. 25. Zeldzaam voorbeeld van de vloekende held. (Hergé, Kuifje in de Sovjet-Unie. (ca. 1930).

dadelijk meer berichten.
Er rust kennelijk een taboe, een zware doem op de vloek. Zonde, want door te vloeken kan men zijn hele ziel ontrukken aan een beangstigend kader van conventies, men breekt uit de omknelling, of verontschuldigt eigen falen tegenover de omstander. Meent men daarmede de huid te kunnen redden? Neen! De etter woekert immers voort, maar zie daar, door een beroep op de vloek te doen wordt (gesuggereerd dat) de zweer (wordt) uitgesneden. Dan kan het vloeken opeens een signaal zijn van: kijk, daar is sociaal onrecht.

6. De overgang: pseudo-restauratie

De passie tot vloeken is ieder aangeboren. Dit doet ook opgeld voor beeldfiguren. Waar voorzichtigheidshalve terughoudendheid wordt betracht is ter andere zijde herbezinning waar te nemen: de vloek wordt gevulgariseerd. Bij vlagen is een zekere vernieuwing zichtbaar, maar een opgaande lijn is nauwelijks te trekken. De drang is er wel, maar de lef is er niet (cf. toch afb. 26).
Besprongen door hevige emoties slaat men verwensingen uit als rebussen. Wartaal (een voor de ingewijde geheimtaal) en een duidelijk de grens overschrijden van volslagen krankzinnigheid. Men moet diep inzicht hebben in de psyche van de getroffene om begrip op te kunnen brengen voor zijn boodschap (afb.22).
Ook hier weer is de suggestie dè oplossing voor problemen op het diep-menselijke vlak.
Een enkele maal wordt ruimte gecreëerd voor de onverbloemde vloek (afb.23). Vreemde culturen mogen wel vloeken, maar liefst bij voorkeur in de eigen taal. De vloek is gereduceerd tot een onschuldig verklankte strijdkreet (afb.24; cf. ook Kuifje, Sovjet-Unie, piratendruk 1973, blz.70-71).
Hardnekkige tegenstanders worden wel vervloekt (zelden doodgewenst per 'val dood! ') maar nooit openlijk becommentarieerd met bv. 'godverdomme(se) (,) vuile rotzak! ' of in denkbeeldige variëteiten.
Wellicht misschien doordat de voor een deugniet altijd wel kansen openlatende moraal naar de achtergrond wordt verschoven, maar de schoft toch wel hoe dan ook aan zijn dodenrit toekomt?
Het is regel dat in de meeste beeldverhalen de harde vloek door de tekenaar/scenarist wordt vertaald als 'ooo! ' (cf. Flip Flink). Terugvertaald echter zegt spreker 'godverdomme! '.
Ten aanzien van het vloeken van en door helden nog even het volgende. Een heel simpel uitgebeelde vloek in Hergé's 'Kuifje in de Sovjet-Unie' (ca.1930!) illustreert op onnavolgbare wijze een grandioze uitputtingsslag (afb.25). Interessant zijn ook de verwensingen in eigen taalidioom uitgekreten door de Chinese beul (piratendruk ca. 1973, blz.70-71). (Sinologen: aan de slag!) Een schroomvallige aanloop tot een vloek in de Russische taal overigens vinden we in dezelfde uitgave op blz.19.
Een poging de visuele vloek te vernieuwen is nauwelijks aantoonbaar. Het blijft bij het plichtmatig en gedachteloos prolongeren van de cliché, de standaardvloek, wier eerlijke intentie de chronologie volgt analoog aan de gemoedsbewegingen: a. projectie van woede, haat etc. op object (= doodskop); b. gevolg van opwelling (= ontploffing); c. verdelgen dan wel verhevigen van ontploffing (=bliksemflits); d. dynamisering dan wel aanroeping van neutralisator (= uitroepteken) (cf. afb.12). De kern van de beeldvloek blijft om reden van herken- en aanspreekbaarheid gehandhaafd uit dit kwartet, in alle denkbeeldige slagorden, met somseen kleine, de eigen creatieve inbreng verradende variant (afb.16 en 22). Door voor de tekenaar gevreesde tekens uit het vreemde (beangstigende?) culturen invoegen legt hij zijn *eigen* gevoel in de vloek en verraadt tevens zonder enige toelichting waar nodig zijn standpunt inzake de hem vreesaanjagende beschavingen.

7. De evolutie van de vloek

Men zou inderdaad wat meer van des hoofdpersoons psychische structuur af moeten weten om de in een balloon uitgedrukte vloek, diens weergegeven krachtsfactor, optimaal te laten werken.
Zijn angsten bv. kan men (her) kenbaar maken door de verobjectivering daarvan binnen de spreekwolk. Het individu moet gemotiveerd zijn. Is hij bv. als de dood dat hij eens onder een trein zal komen, dan kan men in een door de geuitte vloek binnen de balloon het teken 'aanstormende trein' visualiseren. De relatie spreker-vloek wordt indringender (cf. afb.16 en 22). De varianten zijn onuitputtelijk.
Het is jammer (als voorbeeld) dat een brandnieuw talent als Beautemps in zijn felrealistische serie Michael Logan (Kuifje 1972-. . .) de middelen niet optimaal aanwendt. Daar waar de hoofdpersoon fietsend voor furore een lekke band krijgt ('PAN' - humor!) weet hij slechts verontschuldigend uit te spreken: 'Ook dat nog! '. Een gemiste kans met andere woorden voor een lang niet gek debutant. Vergelijk als illustratie de plaatwerken 25 en 27 voor een (beknopte) ontwikkelingsgang van de vloek in het werk van Hergé.
Is de vloek een kwaadaardig gezwel, zoals die hinderlijke Bond Zonder Naam (zij die geen gezicht hebben dragen nimmer een naam!) ons mensen tracht op te dringen?
Neen, mits liefderijk verzorgd kan hij uitgroeien tot iets wonderschoons; hij is de verklanking van een teken, onverbrekelijk verbonden met deze modieuze tijd. Waar thans begrippen als militairisme en autoriteit worden afgebroken is de daarop gefixeerde weerzin geuit in verwensingen lijfelijk aanwezig (afb.16). Dus tóch evolutie? Ja! Bv. in het werk van Julsing, die bijzonder inventieve vloeken bedenkt (cf. afb.22).
De conclusie kan derhalve luiden: heden is ruimte en bestaat hartstocht om er geen doekjes meer om te winden. De noodzaak om te verbloemen is weg-

afb. 26. Zeldzaam voorbeeld van een balloonloze vloek. De vloek als deelhebber aan bruisend leven in folkloristisch Vlaanderen, oftewel 'gulle Antwerpse humor'. (Durnez). (Vandersteen, Suske & Wiske (ca. 1948). S. 1974).

gevallen. Wat men denkt en voelt behoeft niet ongezegd te blijven. In een tijd waarin de vloek met algemene stemmen voor is geaccepteerd als verrijking voor zowel de spreek- als de schrijftaal, heeft de vloek zoals hij tot op vandaag eufemistisch wordt getoonzet geen enkele reden van bestaansrecht.

8. De vloek als orgasme

Nooit wordt gevloekt, en zeker niet door de 'goeden', in het

bijzijn van dames (exit: de zedenschets op afb.15). Dit is wel heel zonderling. De vrouw mag thans min of meer naakt op het schouwtoneel der beeldliteratuur te pronk worden gezet, maar mag de vloek niet horen. Zoals stilzwijgend wordt verkondigd en aangenomen mag de vrouw weliswaar allerlei

afb. 27. Luidzingend de ondergang tegemoet. Let op de balloon (humorrijk aspect: op weeklagende wijze). Hergé, Kuifje. K. 1965)

gevoelens koesteren en dan nog uitsluitend van vertederende, liefelijke aard, maar moet zich niet mengen in vérdergaande gevoelens. De vrouw wordt geacht aanwezig te zijn als toeschouwster op de passieve loge, hetwelk haar bestemming is. Zelden is zij deelhebster, uitzonderingen daargelaten.
Ik mocht reeds opmerken dat de goede vloek *uitgekreten, uitgestoten* wordt en koppel hieraan de vraag vast: behoort de vloek wellicht in de klasse der faecaliën?
Het vloeken loopt nauw parallel met seksualiteit. Lustbeleving en vloeken zijn beiden verschrikkelijke gemoedsaandoeningen, identieke grootheden. Ik ga dan ook zo ver het vloeken gelijk te stellen aan seksueel genot. De enorme eruptie van tekens binnen het raam van de balloon kan met een beetje goede wil worden verstaan (want *wat* maakt de beeldvloek nu *precies* duidelijk? cf. ook afb.1) als een orgasme. Vloeken is seks belijden met de mond. Men stelt zich tegenover de vloek op in een haat-liefdeverhouding.
Vloeken is het cerebrale evenbeeld van lichamelijk klaarkomen (cf. afb.26).
Het zich uiten van beide gevoelswaarden is eeuwenlang door de heilige kerk en haar knechten onderdrukt. Daar waar (om reden van klantenwerving?) de kerk langzaam het veld ruimt en krampachtig de teugels wat laat vieren, kan van een gelijkoplopende evolutie, in tegenstelling tot de schone letteren (het al dan niet geïllustreerde kinderboek incluis!), in de grafische literatuur geen sprake zijn. Is de spiegel van het leven nog te beslagen? Wordt het grotemensen-gevoel wel juist (dwz. eerlijk en levensecht; dus realistisch - ook de humoristische strip kan realistisch zijn) gereflecteerd? Allemaal vragen, en wie weet het antwoord?
Op grootse en meeslepende wijze evolueert de verbeelding van het geweld, er vallen verdomde harde klappen (afb.28), maar alwéér: de vloek gedijt kennelijk bij stilstand. En stilstand is dode materie. Moet de vloek nu maar genoegen *blijven* nemen met een plaatsje in de achterhoede, of kan de vloek in de frontlinie zegevierend het kwaad bezweren? De vloek is het hoorbaar kloppend hart van Heer Geweld. Zonder gevloek maar pover geweld.
De beeldvloek kan worden gezien als een magische formule, gedeclameerd door een bolwerk van bruisend leven. De functie is zonneklaar: het pletten van een noodlot. Waar de list geen baat vindt wordt de vloek met wisselend succes ingezet. Boze geesten moeten dus worden uitgedreven, het getij gekeerd.
Nu wilde ik afronden met de overweging: In de realistische strip van vandaag is bij 'verdomme! ' wel de grens van het toelaatbare getrokken, waar de beeldvloek in humor zich in poly-interpretabele rebussen hult.
Laat ik de hoop uitspreken dat de hier waargenomen kalmte de stilte voor de storm mag betekenen.

afb. 28. Het uitgieten van de fiolen der toorn. De ingebouwde vloek voorgesteld als halfuitroepteken, half-bliksemflits. (Julsing, De Broertjes Samovarof. P. 1974)

9. Nawoord

Het terrein van onderzoek moest ik noodgedwongen beperken tot de niet-realistische (humoristische) strip, daar als regel het realistische equivalent de krachtterm (meestal dus van zachtaardiger karakter) woordelijk weergeeft. In hoofdlijnen volgt dit essay dus de zichtbare, dwz. de beeldvloek. Niet vergeten dient te worden dat die beeldverhalen, die ik betrok binnen het raam van dit onderzoek als grootste doelgroep hebben: de jeugd. Buiten dit bestek is bewust gelaten de zgn. underground, waarin het zoals algemeen voor kennis kan worden aangenomen met de vloek oké is.
Mijn materiaal van onderzoek is niet definitief; slechts steekproefsgewijze geselecteerd uit ontzagwekkende hoeveelheden bronnen, zodat ruimte is gecreëerd met mijn resultaten als basis verder en dieper te graven.

(K = Kuifje (weekblad); P = Pep; R = Robbedoes (weekblad); S = Sjors (weekblad).

PARANOIA POSTBUS 78 LAREN NH GIRO 2069168
(met de franse slag)

L'ECHO DES SAVANES
leverbaar zijn:
nummer 5 - Gotlib, Mandryka, Bretécher **f 4,50**
nummer 6 - Gotlib, Mandryka, Bretécher **f 4,50**
nummer 7 - Gotlib, Mandryka, Bretécher **f 4,50**
nummer 9 - Gotlib, Mandryka, Bretécher **f 5,—**
nummer 11 - Wallace Wood, Mandryka, Goetzinger en Lob **f 5,50**

nummer 12 - Verschijnt binnenkort.

METAL HURLANT
van dit uitstekende franse stripblad zijn tot nu toe twee nummers verschenen. Beide nummers ruim 60 pagina's met verschillende pagina's in kleur.
nummer 1 - J.P.Druillet, Richard Corben, Moebius, Gal en Dionnet
nummer 2 - Druillet, Moebius, Corben, Mandryka en Dionnet.
S-F van het zuiverste water. Prijs per nummer slechts **f 6,—**

GOTLIB
van deze uitstekende franse tekenaar hebben wij de volgende boeken in voorraad:

HAMSTER JOVIAL
een groot formaat boek met een uitstekend getekende inhoud + een kleuren pagina met een aantal persiflages op bekende platenhoezen. **f 11,—**

GAI-LURON
het allernieuwste boek van Gotlib zojuist in Frankrijk verschenen. 48 pagina's **f 11,—**

MOEBIUS (Giraud)
op hetzelfde formaat als Hamster Jovial verscheen van

Moebius:

LE BANDARD FOU'
S-F op groot formaat en op 48 pagina's **f 11,—**

ASTERIX - LA GRANDE TRAVERSÉE
deze Astérix is zo juist in Frankrijk uitgekomen. U hebt hem thuis voor **f 11,85**

LUCKY LUKE - LE CAVALIER BLANC
de allerlaatste Lucky Luke kost **f 11,85**

DRUILLET
van deze uitstekende franse S-F tekenaar zijn bij Dargaud de volgende albums verschenen. Alles natuurlijk in kleur en van de bekende Dargaudkwaliteit:

DELIRIUS
i.p.v. f 19,50 slechts **f 17,50**

YRAGAEL
eveneens slechts **f 17,50**

LES 6 VOYAGES DE LONE SLOANE **f 17,50**

Lt BLUEBERRY
In voorraad de volgende titels:

BALLADE POUR UN CERCUEIL **f 17,50**
HORS LA LOI (de laatste) **f 11,85**

Naast Lt. Blueberry geeft Dargaud tegenwoordig ook een nieuwe serie western verhalen uit met J.P.Gourmelen als scenarist. Tot nu verscheen in deze **COLLECTION WESTERN:**

LA LEGENDE D'ALEXIS MAC COY **f 17,50**
NEVADA HILL **f 17,50**
uitstekend werk dat o.a. met de Prix Phenix 1974 bekroond werd.

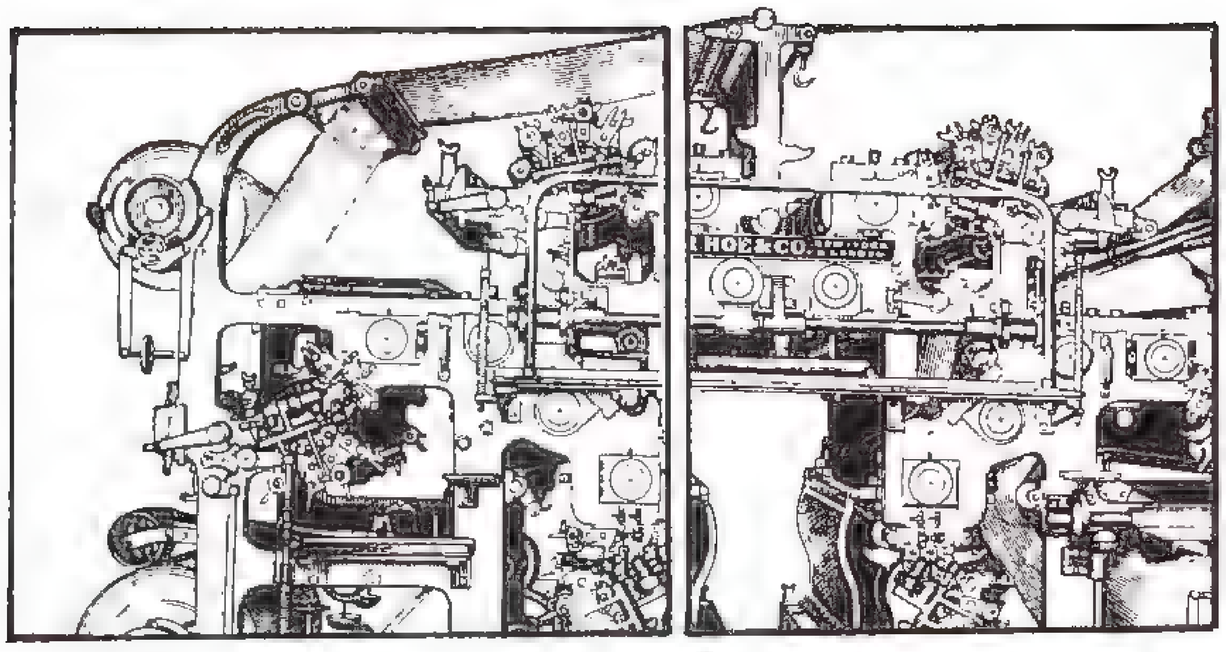

OUDE NUMMERS STRIPSCHRIFT

Wij beschikken nog over de volgende oude nummers:

NUMMER	PRIJS		
16	f 2.25	55/56	3.75
18	2.25	57/58	3.75
19	2.25	59/60	3.75
20	2.25	61	2.25
22	2.25	62	2.25
25/26	3.25	63	2.25
31/32	3.25	65	2.25
35/36	3.25	65 plus	2.25
36 1/2	1.50	66	2.25
37/38	3.25	67	2.25
38 1/2	1.50	68/69	3.75
41/42	3.25	70	2.25
43/44	3.25	71	2.25
45/46	3.25	72	2.25
47/48	3.25	73	2.95
49/50	3.75	74	2.95
51/52	3.75	75/76	4.25
53/54	3.75	77	2.95

Deze nummers kunt u bestellen door overmaking van het betreffende bedrag op gironummer 209948 van Stripschrift Koninginneweg 164 Amsterdam 1007 (met vermelding van de door U gewenste nummers).
Indien U prijs stelt op een overzicht van de inhoud uit de nummers 1 t/m 50 kunt u dit vinden in het nummer 49/50 van jan/febr. 1973.
Wanneer u dit nummer niet bezit, kunt u door overmaking van f 2,– op bovengenoemd gironummer een overdruk van de genoemde inhoudsopgave krijgen, welke u na ontvangst van dit bedrag wordt toegezonden.

STRIPWINKEL
DRUKWERK
mauritskade 113 amsterdam oost

al het nederlandse werk
franse albums - fanzines
USA upper en underground
EN NU OOK UITGEBREIDE AFDELING
ANTIEK en CURIOSA op stripgebied

VOOR WIE ER SNEL BIJ IS:
Op de dag dat deze STRIPSCHRIFT uitkomt zetten we in onze rekken:

Timoer : Onraad op de rivier	f 17,50
Zending in Byzantium	f 15,--
Jerry Spring:Wapensmokkel	f 15,--
Kordaat: Neptunus geheim	f 12,50
Bevrijding Prof Stagmus	f 40,--
Oom Wim:Heldenverhalen	f 12,50
Blauwe Sperwer 1 (harde kaft)	f 35,--
Chick Bill: Cowboys tegen musketiers	f 12,50
Michel Vaillant : Grote Match (harde kaft)	f 20,--
Musketier van de koning (CJE 36)	f 10,--
Speurtocht Kolonel Clifton (CJE6)	f 15,--

DIT KOMT NOOIT MEER TERUG:

Baard en Kale tegen de witte hand	f 4,95
de rare pop	f 4,95
Jerry Spring: Red mijn vriend	f 4,95
Pancho de bandiet	f 4,95
Kordaat : Terugkeer van Jan Kordaat	f 4,95
de Grote Rush	f 4,95
Blondie en Blinkie vliegende schotels	f 4,95
Red Ryder nummer 7	f 4,95
Timoers: Vuurvogel	f 4,95
Zegel van de Tempelier	f 4,95
de Zwarte gondel	f 4,95

ALLEN IN STAAT VAN NIEUW DOCH SLECHTS BEPERKTE VOORRAAD

PAS OP: OPEN: DINSDAG t/m ZATERDAG 13.00-19.00uur
VAKANTIE SLUITING 1-19 augustus (wordt vervolgd)

STRIPOTHEEK
DE JACOBIJN
biedt aan

Fraaie Tom Poesen, Kuifjes, Suske en Wiske - rood en blauw, Tante Leny.
Het Franse werk, Frans Ravian, Franse Asterix, Franse Science Fiction, Frans stripwerk, Little Nemo.
Lombard collectie, oude Baard en Kale

voor maand-, week- en dagbladen

Jacobijnenstraat 10
Haarlem
023 / 31 00 84

DE NIEUWSRUBRIEK STAAT ONDER REDAKTIE VAN KEES DE BREE, KINKERSTRAAT 59, AMSTERDAM. TEL. 020-169833.

Spirit. Van de door Warren uitgegeven tweemaandelijks verschijnende Spirit-magazines zijn deel 7 (april) en deel 8 (juni) verschenen. Deel 7 bevat 8 verhalen waarin Ebony, Spirit's trouwe hulpje de hoofdrol speelt. U krijgt zo een prima inzicht in hetgeen Ebony White voor de strip betekent. In deel 8 komen een aantal van Spirit's dodelijk schone vrouwelijke tegenstandsters aan de beurt: "Featuring the beautiful but deadly female foes of the Spirit". Sand Saref, de jeugdliefde van The Spirit en Thorne Strand, Satin en natuurlijk P'gell, ze zijn allemaal van de partij. Unieke verhalen van een uniek kompleet stripmaker Will Eisner. Prijs per deel ongeveer f 6,50. Verkrijgbaar bij antikwariaten en anders bij Real Free Press, Oude Nieuwstraat 10, Amsterdam.

Suske en Wiske. Nu in vier kleuren het allereerste Suske en Wiske verhaal "Rikki en Wiske in Chocowakije" dat u eerder in boekvorm aantrof als bijlage van Stripschrift 13. Niet weggooien dat Stripschrift want in het bij Standaard verschenen album (nr.154) is de taal gemoderniseerd zodat er veel smeuig Vlaams verloren is gegaan. Voor degeen die het verhaal niet kennen: Toen Willy Vandersteen zijn strip vlak na de oorlog aan de uitgever aanbood, was die bereid het te plaatsen onder voorwaarde dat de naam Suske veranderd zou worden in Rikki. In het 2e verhaal kreeg de strip zijn definitieve naam. Prijs f 3,95.

Kartoens. De heren Etienne Weynants, producer, en Jef Casiers, realisator, kregen de niet eenvoudige, maar aangename opdracht een tv-programma te maken met als thema "De Vrouw". Het wordt een licht ironiserend programma met als basismateriaal kartoens welke geselecteerd worden op de 14e Wereldkartoenale van Knokke-Heist, evenals filminlassingen, candid-camera etc. Er zit een kans in dat dit programma een BRT inzending voor het festival van Montreux wordt. Nog even een geheugensteuntje: Wereldkartoenale XIV vindt plaats van 28 juni - 7 september 1975. Plaats: Stadhuis Verweeplein, 8300 Knokke Heist.

Annie. Door Real Free Press geïmporteerd zo'n onverwoestbaar Dover-boek, ditmaal met avonturen van Little Orphan Annie door Harold Gray. Opgenomen zijn de verhalen "Little Orphan Annie" en "Little Orphan Annie in Cosmic City", uit 1932. Prijs van de 178 pagina's tellende paperback: f 6,95.

Kuifje. "Tintin et moi" is de titel van het prachtig verzorgde boek dat bij Casterman is verschenen en waar wij een volgende keer uitgebreid op terug zullen komen. Het is een groot formaat bibliografie van Hergè waarin onder andere een interview, vele originele tekeningen, schetsen, platen die Hergé in samenwerking met Jacobs en de Moor heeft gemaakt en die voor beide tekenaars van invloed is geweest in een bepaald verhaal, lijsten met artikelen die over Kuifje en Hergé geschreven zijn, en nog veel meer, zijn opgenomen. In totaal 159 pagina's omhuld door een omslagfoto van Haagse Post fotograaf Steye Raviez. Mooi, heel mooi! Tot nu toe is de Casterman-uitgave alleen franstalig.

VERSCHENEN BIJ:

Uitgeverij Helmond: **Bruno Brazil** — "De haai die tweemaal stierf" door William Vance en Louis Albert. Een herdruk van het allereerste optreden van Bruno Brazil, nog geheel in de trent van James Bond en zonder zijn latere Kommando Kaaiman. Dit verhaal is ooit gedrukt in de Collectie Jong Europa (nr.59) maar met een geheel andere omslag. Het nieuwe is veel sensationeler, een bioscoopbord in mini-formaat: de kop van een Duitse officier, een boot die een kleiner jacht aan diggelen vaart en het uit water oprijzende figuur van een kikvorsman. Als dat geen spanning waarborgt. Een keihard verhaal waarin god en iedereen corrupt is en de inzet ogenschijnlijk hoog, een gezonken duikboot met miljarden aan goud aan boord. Prijs f 4,50.

Michel Vaillant - "De vervloekte Safari" door Jean Graton. Gewoon weer een ouderwets oubollig verhaal van Graton waar de spanning zit in de moeilijkheden die coureurs moeten overwinnen. Er komen wat schurken aan te pas die willen verijdelen dat de helden de East African Safari winnen, dus wat extra moeilijkheden, maar dat is alleen maar aardig. Er wordt niet te lang geouwehoerd over de vrouwen van de helden wat alleen maar afbreuk doet aan de oorspronkelijke opzet van de serie: een held, in dit geval coureur, die avonturen beleeft en veel moet racen. Het rally-gegeven heeft Graton al eens in Rush gebruikt maar het wordt hier nog eens dunnetjes overgedaan. Ditmaal ook weer de gewone suffe dialogen in plaats van de hinderlijke commentaartoon uit het vorige album "Wereldkampioen". Aardig! Prijs f 4,50.

Uitgeverij Semic Press: **Bob Morane** — "De gele Schaduw" door Vance en Vernes. Een avontuur waarin Bob Morane en zijn vriend Bill Balantine het tegen een oude vijand moeten opnemen die zich verzekert heeft van poppen met reuzenkracht en "dakooiers" wat dat ook voor lieden mogen zijn. Uit het verhaal is op te maken dat het zwervers zijn die in riolen, op daken en stortplaatsen wonen, maar bij gebrek aan nadere indicatie blijft dat wat in de lucht hangen zodat de constante vlucht van Morane en vriend ook wat vreemd voorkomt, helemaal als ze aan het eind door de politie gefeliciteerd worden vanwege hun heldenmoed. En dat terwijl ze vrijwel alleen vluchtten. Een verhaal dat stukken minder is dan het onlangs verschenen **"De reuzen van Mu"**. Prijs f 4,50. Verder verschenen Tanguy — **"Gevaarlijke opdracht"** en de avonturen van Nick Carter, een verse Spaanse fopheld in de geheim agent sector. Voor velen zal de verschijning van het eerste Coccobill-album **"Coccobill haalt 7+"** heugelijk nieuws zijn.
Bij Semic zullen in juni/juli/augustus nog verschijnen: Blueberry — **"Het spook van de goudmijn"**. Dit wordt een album van 56 pagina's, waarvan een beperkte oplage met harde kaft en speciale prijs (f 9,90) zal verschijnen. Olivier Blunder 5 - **"Onmiskenbaar Olivier Blunder"**. Van Victor de la Fuente nog Mathai — **"Dor"**, van Jean Claude Forest **"Les naufrages du temps"** waar nog geen passende nederlandse vertaling voor is. Tot slot in de Semic Strip Serie (krantenstrips): **Kraaienhove 2, Linke Loetje 5 en Josephine/Doortje Dartel**. Prijs per deel f 3,50.

Uitgeverij Casterman: **Kwik en Flupke** — "De guitenstreken van Kwik en Flupke" deel 1 en 2 door Hergé. Herdrukken van lang uitverkochte albums waarin de hele stijf-realistische wereld van Kuifje terug te vinden is. In tegenstelling tot de franse herdrukken "Les exploits de Quick et Flupke" zijn de nederlandstalige boekjes met slappe kaft. In album 2 heeft Flupke overigens zijn haar net als Sjors van de Rebellenclub. Leuke gagstrips over 2 pagina's. Hoe leuk? Vraag maar aan Espé!

Reporter Lefranc: "De Vlammenzee" door Jacques Martin. Een verhaal waarin de uitvinding van een knappe geleerde bijna een wereldoorlog doet ontstaan. Wat moet je daar nou mee? Eigenlijk vernietigen. Dat moet die professor dan ook wel willen. Voor de lezer echter met deze dreiging geconfronteerd wordt, krijgt hij eerst wat laag bij de grondser problemen te verwerken: kidnapping, achtervolgingen en schietpartijen in gewelven waar het water snel stijgt. In ieder geval moeilijkheden die een "papieren" sterveling als Lefranc op kan lossen. Hoe echter de gevaarlijke uitvinding onschadelijk gemaakt moet worden is een ander chapiter. Een redelijk goed verhaal, uiteraard prima getekend, maar niet al te mooi gedrukt. Prijs f 4,50 (K.d.B.).

De 4 helden: "De 4 helden en de K-Bom", getekend door F. Craenhals naar een scenario van Georges Chaulet. Op weg naar Zwitserland en een onbekommerde vakantie raken de 4 helden hun auto kwijt. Een schatrijke Amerikaan nodigt ze uit met hem mee te rijden. Het blijkt dat hij onderweg is naar Professor Dop, eveneens een goede kennis van de helden die dan ook met hem mee gaan. De uiterst clichématige professor blijkt, al even clichématig voor strips, een unieke uitvinding te hebben gedaan die het lot der mensheid kan veranderen. Zal dit ook werkelijk gebeuren? Of zullen boeven zich van de uitvinding meester maken? Betaal f 4,50 om het antwoord te lezen dat u al kent.

De Koene Ridder: "De schat van de wijze" door Francois Craenhals. De Koene Ridder moet een geheimzinnige schat naar Constantinopel brengen, naar Ephoros de Wijze. Langneus en zijn bende struikrovers is meer dan geïnteresseerd. Maar ook de Tartaren en Huon de Dwerg spelen wrede en vreemde rollen in het spelletje touwtrekken om over de aartsvijand van de Koene Ridder, de gevreesde Zwarte Ridder maar te zwijgen. De tekenstijl die Craenhals in zijn ridderverhalen bezigt is een steeds uitbundiger mengeling van filmische perspectieven en elementen, en een grafiek die op surrealistische, magische effecten afgestemd is. Voor liefhebbers van het historische werk een uitstekend album.
Tot slot bij Casterman verschenen het 12e album van **Alex**, "De zoon van Spartacus" door Jacques Martin. Opnieuw een album voor de fijnproevers van waanzinnig gedetailleerd tekenwerk en goed gedocumenteerde historische verhalen, uiteraard wat geromantiseerd want op geschiedenisboeken in stripvorm zit niemand te wachten. In dit verhaal wordt alleen iets te veel, naar mijn smaak, de nadruk gelegd op de schoonheid en bevalligheid van het mannelijk lichaam. Verder niets dan goeds. Prijs f 4,50.

Miezelientje. Phiny Dick, de vrouw van Marten Toonder, begaafd schrijfster van kinderboeken, schreef in de jaren dertig veertig de beroemd geworden boeken met Miezelientje in de hoofdrol. Door velen gewaardeerd en naar uiterlijke

verschijningsvorm beschouwd als de voorloopster van Tom Poes. Dat is dan ook de reden dat vele volwassenen zich ongetwijfeld de boeken met het harige poesje aan zullen schaffen. Buiten dat zijn het heerlijke boeken voor kleine kinderen. Uitlatingen als: "Mijn vader heet koning Snorrepiep en is Koning van Poesenland" en "Miezelientje werd diep bedroefd en dikke tranen biggelden nu na elkaar langs haar wangen en vielen pats, pats, pats, op haar jurkje", spreken kinderen op zeer jeugdige leeftijd enorm aan. Zo ook het dikke beertje Wol, het kleine

broertje van Olivier B. Bommel, die zo dol is op honing en in Egypte potten vol hoopt te vinden waarvoor hij zelfs de gevaren van de engste bossen trotseert. En anders een woord als "pappenbrij", iets lekkers waar room en nog veel meer in zit; dat willen kinderen thuis ook meteen eten. Er zijn bij uitgeverij Van Goor Zonen, pas drie van de door Phiny Dick vervaardigde Miezelientjes herdrukt: "Miezelientje en Prinses Rosmarijn" (uit 1939), "Miezelientje en Kakeline de Kip" (1941) en "Miezelientje en Wol, de beer" (uit 1949) met in dit laatste deel dus de miniavonturen van Tom Poes en Bommel. Twee voordelen: u kunt uw kinderen er uit voorlezen en voor uzelf kunt u eens bekijken welke figuren uit Miezelientje u allemaal terug kunt vinden in de Tom Poes strip of andersom. Voorzien van vele poeslieve illustraties, gestoken in een harde geplastificeerde kaft. Prijs per deel f 8,90.

IN DE ZOEKER

Redaktie Rob van Eijck

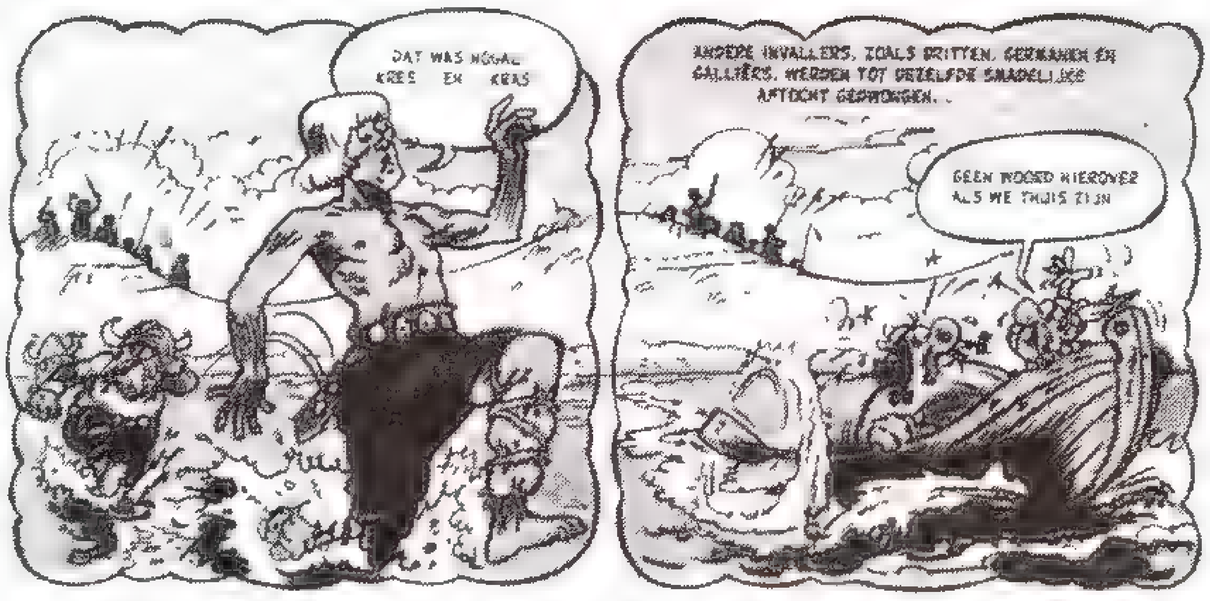
DAT WAS HOGAN KRES EN KRAS
ANDERE INVALLERS, ZOALS BRITTEN, GERMANEN EN GALLIËRS, WERDEN TOT DRIELEDE SMADELIJKE AFTOCHT GEDWONGEN..
GEEN WOORD HIEROVER ALS WE THUIS ZIJN

Uit: "Sjors en Sjimmie" door Jan Kruis, "De ring van Schiermeeuwenoog", "Eric de Noorman en Asterix & Obelix vernederd door Jan Kruis".

WIE IS DAT?
'N FUNCTIONARIS VAN DE KONINKLIJKE VEILIGHEIDSDIENST DIE HIER IN VERBAND MET 'N GOOR' UITWISSELING EEN INTERVIEW EN AUTOTOUR, AS JE 'T MOG VRAAGT

Uit "Wellington Wish" door Fred Julsing, "Onze man in Tristan Da Cunha", "Agent 327 in een Engelse pub gezien door Fred Julsing".

Uit "Robbedoes op avontuur" door Jijé, "Franquin oefent zich alvast om de Robbedoes- en Kwabbernootfiguren van Jijé over te nemen".

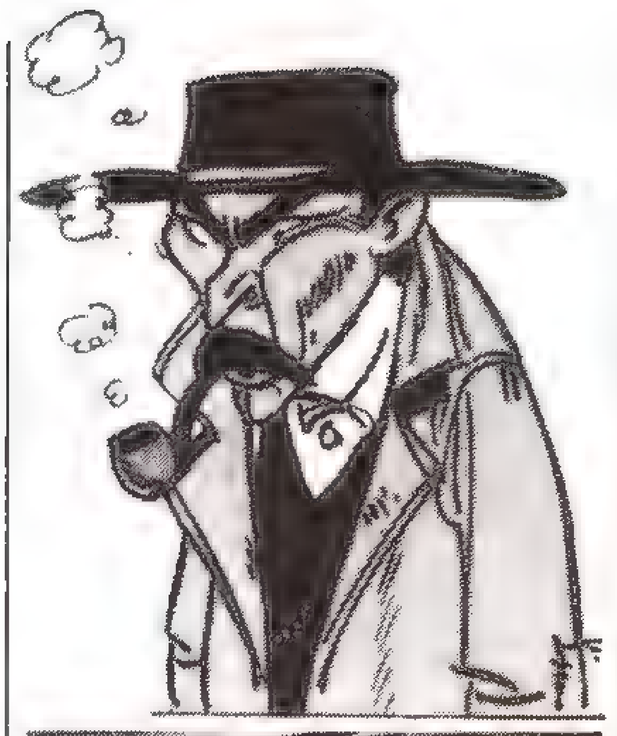

Uit "Lucky Luke" door Morris, "De premiejager", "Italiaanse-westernschurk Lee van Cleef bij Morris in een nauwelijks gunstiger rol". Onder dat plaatje de foto uit "Westerns".

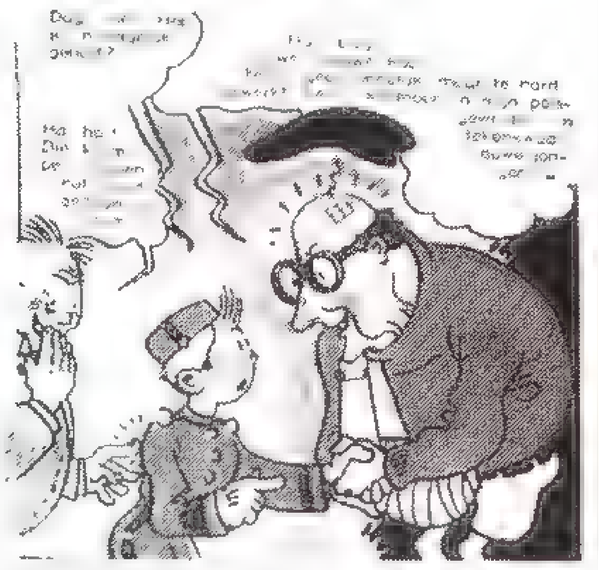

Uit "Robbedoes op avontuur", door Jijé, "Robbedoes ontmoet de man wiens pen hem leven gaf: Jijé".

WEET U, IK BEN MAAR EEN EENVOUDIG TEKENAAR. IK TEKEN PLAATJES IN WEEKBLADEN EN ZO. GEEN ONAARDIG VAK, AL ZEG IK HET ZELF. ALLEEN BEN IK ZO ONMOZEL GEWEEST OM TE DENKEN DAT IK ALLES WAT IK MET DEZE HANDJES HEB VERDIEND OOK WEER MET DEZE HANDJES MOCHT UITGEVEN.
JEETJE!

Uit "Jan, Jans en de kinderen" deel 2, door Jan Kruis: "Jan Kruis in kommervolle omstandigheden huilt uit bij zijn geesteskinderen Jan en Jans". Onder dat plaatje de foto van Jan Kruis achterop "Jan, Jans en de kinderen", deel 4.

BOEK BESPREKINGEN

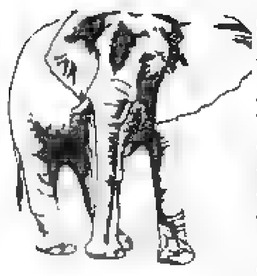

TOENGA

Uitgeverij Helmond, de uitgeverij die zich specialiseert in het bundelen van verhalen uit het weekblad Kuifje, heeft vele verzamelaars een plezier gedaan met de uitgave van twee oude Toenga-verhalen, van de hand van Edouard Aidans, nl. 'De wilde horde' en 'De grote strijd van Toenga', respectievelijk het eerste en het tweede avontuur van de oerheld, uit de jaren 1961-62. Daarmee is een hinderlijke leemte in de Toenga-serie gevuld, want hoewel 'De wilde horde' al in 1963 door Lombard is uitgegeven, is 'De grote strijd van Toenga' nooit eerder in boekvorm verschenen. Trouwens, de 'Wilde horde' van Lombard is ook al jaren uitverkocht.
In de Toenga-reeks laat Aidans ons meeleven met het wel en wee van onze primitieve voorouders, de stam der Ghmoers, met als protagonisten de dappere - en voor zijn tijd slimme - Toenga en zijn medestander, de intellektuele pacifist Noen, nu

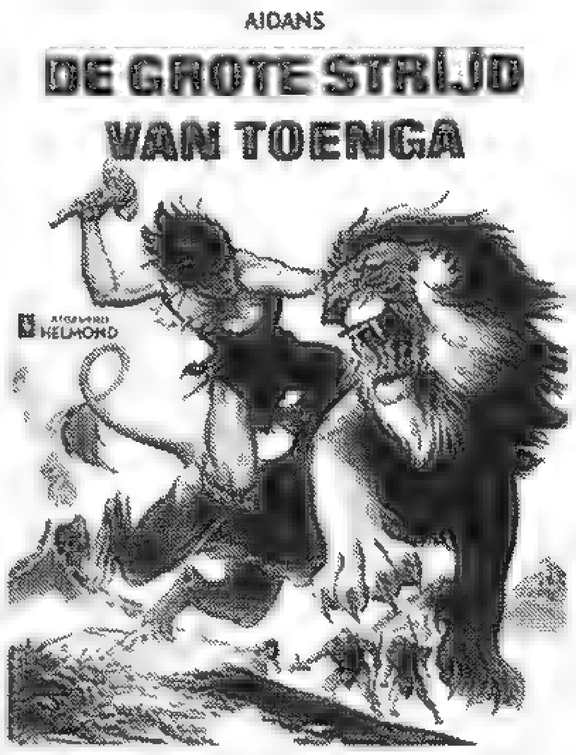

eens mèt, dan weer zònder zijn big brother, de sabeltandtijger Aram. Het eerste deel verhaalt het konflikt tussen de twee zoons van Naaghir, de oude, wijze hoofdman van de Ghmoers, en hun uiteindelijke verzoening.
De twee broers hebben al geruime tijd in onmin geleefd, tot het konflikt tot uitbarsting komt in woeste gevechten tussen de botte Kaoem en zijn duidelijk slimmere broer Toenga. Hoewel Toenga overwint, is hij typisch de underdog en verlaat hij de (wilde) horde, zijn broer als opvolger van de inmiddels jammerlijk aan zijn einde gekomen Naaghir achterlatend.

Hij sluit vriendschap met een al vroeger door de stam uitgeworpene, de lichamelijk gehandikapte Noen, die zich echter van de steun van sabeltandtijger Aram heeft weten te verzekeren. Gedrieën laten zij dan hun wrok tegen de stam, die hen wredelijk heeft verstoten, varen als blijkt dat de Ghmoers door

agressie van buitenaf worden bedreigd. En als alles verloren lijkt en de horde op het punt staat het loodje te leggen, duiken mens en dier gezamenlijk op om de vijand in één aktie te vernietigen. Daardoor blijkt zelfs een verwoede botterik als Kaoem tot verzoening bereid en worden Toenga en de manke Noen onder luid gejuich als nuttige leden van de horde der Ghmoers ingehaald.
In het tweede deel worden de Ghmoers bedreigd door een naburige stam, waarvan alle krijgers met rood haar begiftigd zijn, en die dan ook de stam der rode mannen wordt genoemd. We maken de vlucht van de Ghmoers mee voor deze krijgshaftige vijanden en zien verbijsterd hoe Toenga maar liefst vijf maal door verstand en kracht zijn stam uit de handen

van deze woestelingen weet te redden. Natuurlijk wordt uiteindelijk de overwinning behaald, maar de prijs is hoog: de sabeltandtijger Aram, steun en toeverlaat van manke Noen, moet zijn heldhaftig verzet met de dood bekopen. Maar gelukkig bevat het boek nog een toegift, kortweg getiteld 'Een avontuur van Toenga', waarin blijkt dat Aram helemaal niet dood is, maar intussen gelukkig getrouwd is en trotse vader is geworden van enig kroost. Grootmoedig doet Noen afstand van zijn makker en stuurt hem terug naar zijn gezin om zijn plichten als vader weer op zich te nemen.
De tweede toegift van dit boek heet 'De dood van de arenden' en in dit verhaal is Toenga al vergezeld van zijn vriendinnetje Ohama, dat, zoals gebruikelijk, meer een blok aan zijn been dan een krachtdadige hulp voor hem is. Toch weet Toenga de strijd tegen de boosaardige 'grootmeester der arenden' tot een goed einde te brengen en kunnen hij en Ohama zich ongedeerd huiswaarts spoeden.
Het prettige van deze twee korte verhaaltjes, die al eerder in boekvorm zijn verschenen bij Lombard, is dat zij getekend zijn in respectievelijk 1966 en 1970, zodat we een aardig overzicht krijgen van de Toenga-tekeningen. De eerste twee verhalen zijn nogal stijfjes getekend en de aktie is ook niet om over naar huis te schrijven, maar in die laatste twee korte verhaaltjes is dat duidelijk verbeterd: de tekeningen maken een natuurlijker en geladener indruk. Dat is trouwens een ontwikkeling die zich ook van 1970 tot nu in de Toenga-serie heeft voortgezet; de tekeningen winnen nog altijd aan kracht.
Een ander verschil tussen de verhalen van 1962 en die van anno nu is dat Aidans zich vroeger nauwkeurig, zoals iedere striptekenaar toen, aan zijn vier-stroken-indeling hield, terwijl hij tegenwoordig wat gemakkelijker door zijn kaders heenbreekt, niet op de ongekontroleerde manier van een Maroto of een Druillet, maar heel beheerst, zodat het aan de overzichtelijkheid van zijn verhalen niets afdoet.
De avonturen van Toenga c.s. spelen zich ergens in de prehistorie af, maar waar en wanneer precies wordt niet vermeld en doet ook nauwelijks ter zake. Toch zijn de Ghmoers, en andere stammen, te weinig ècht. Botte koppen hebben ze wel, maar echte Neanderthalers, of welke andere groep voorouders ook bedoeld is, zijn het toch niet. Dergelijke tronies als die van de Ghmoers kom je heden ten dage nog altijd tegen. Maar aan de andere kant maakt Aidans gelukkig niet de fout waarin vele andere verhalen over prehistorische mensen vervallen, nl. dat we oermensen zien vechten tegen tyrannosaurussen, pterodaktylen, stegosaurussen en hoe al die monsters verder ook mogen heten. Bij Toenga zijn het gewoon holenberen, sabeltandtijgers en oerossen, dieren die inderdaad nog leefden toen de mens zijn eerste wankele schreden op aarde zette. Slechts één keer, in 'De strijd der geweldenaren', kon Aidans kennelijk niet aan de verleiding weerstaan om Toenga tegen deze geschubde vleesbergen te laten vechten, maar in dat verhaal bevinden deze dieren zich in een soort door de natuur beveiligd achtergebleven gebied, zodat het bestaan van deze dieren in Toenga's tijd niet minder ongeloofwaardig is dan dat van de monsters in 'The lost world' van Conan Doyle in de twintigste eeuw.
Een ander opmerkelijke kant van de Toenga-verhalen is het primitieve taalgebruik. De oermensen hanteren een simpel taaltje, ze spreken over zichzelf in de derde persoon en beschikken over een gebrekkige woordenschat. In deze eerste twee verhalen komt dat woordgebruik nog een beetje geforceerd en niet altijd even konsekwent over, maar in de loop der tijden is Aidans er kennelijk meer aan gewend geraakt en tegenwoordig maakt het een erg 'authentieke' indruk.

Al met al heeft de Toenga-serie een hele ontwikkeling doorgemaakt en hoewel voor degenen die regelmatig de Lombard-uitgaven van deze oerheld hebben aangeschaft, de nu verschenen delen één en twee een wat simpele indruk maken, omdat de lezer aan de geëvolueerde Toenga van 1975 gewend is, is het voor de verzamelaars toch bijzonder prettig dat zij de gemiste delen van de serie nu ook in hun boekenkast kunnen bijzetten en niet langer van de jeugdbelevenissen van hun verre voorvader Toenga verstoken behoeven te zijn.

Rob van Eijck

MODESTY BLAISE: GEHEIM AGENTE VERZOPEN IN KITSCH EN PARFUM

door Kees de Bree

Amper zijn de jaren vijftig begraven, de helden geëerd en bijgezet in het panopticum of de jaren zestig zijn uitgeroepen tot de jaren van het "Nieuwe Jeugdsentiment".
Het was de gouden tijd van James Bond, epigonen-parodisten als Matt Helm, Harper, Derik Flint en andere geheime jongens met 00-status. Een tijd waarin vetkuif, leren schoenen, jenever en jazz hun plaats moesten afstaan aan pony, suède stappers, hasj en pop. Bovendien een tijd waarin Jan Blokker het zich nog kon veroorloven ongeoorloofde blunders te begaan, want wat schreef deze stugge filmrecensent in 1966 naar aanleiding van Joseph Losey's film "Modesty Blaise"? : "Wie afgaat op de advertentie kan er moeilijk aan twijfelen of Modesty Blaise is een James Bond-pastiche, als blikvanger dient Monica Vitti in gangstermeisjespose, en de Nederlandse employé van Twentieth Century Fox heeft er nog een ondertitel bij verzonnen: "De prinses uit de onderwereld". Tragisch misverstand waar de

fantasie van de Fox-employé niets mee van doen had. De ondertitel was rechtstreeks overgenomen van de gelijknamige, in ons land lopende, stripserie. Ook de kreet dat "Joseph Losey zijn onderwerp regelrecht uit de "Comic-strip" (sic) had", was weinig ter zake kundig. Toegegeven, in Nederland kennen we het verschijnsel auteur/stripmaker niet zo, maar dat neemt niet weg dat

Peter O'Donnell vrijwel gelijktijdig startte met zowel strip als met boeken waarin Modesty Blaise de hoofdrol vervulde. En voor het maken van de film heeft regisseur Joseph Losey gebruik gemaakt van het boek "Modesty Blaise, de vrouw zonder genade" en niet van de strip.
Een film die overigens meer een satirische benadering van het "geheim agent genre" is dan de verfilming van een roman. De raadselachtige verhouding tussen Modesty en haar vriend Willy Garvin wordt dan ook dankbaar uitgebuit. In strip en boek is er sprake van een tot het uiterste doorgevoerde vriendschapsrelatie, zonder sex. In de film betreuren Modesty en Willy herhaaldelijk in songvorm dat 'het' er nooit van gekomen is. Pas aan het eind van de film dient zich, tot beider opluchting, die gelegenheid aan. Een aardig dolletje maar onbestaanbaar voor strip en boek. Niet vanwege de censuur maar omdat het de ijzeren wet van iedere *serie* aantast, dat je de verhoudingen binnen het geheel nooit te veel moet veranderen. Zo wordt de mededeling uit de strip dat Modesty Blaise een dubieus en misdadig verleden heeft door Losey met beide handen aangepakt. Om een moordenaar om de tuin te leiden, zet Monica Vitti een zwarte pruik op (eindelijk enige gelijkenis met de stripheldin) en neemt plaats achter een raam op de Amsterdamse walletjes, de rokken hoog, het decolleté laag.
Dit grapje werd Losey niet bepaald in dank afgenomen door auteur Peter O'Donnell. Het publiek mocht geen verkeerde voorstelling krijgen van zijn heldin. Modesty mocht dan schatrijk zijn geworden

door dubieuze activiteiten, hoerig was ze geenszins.
O'Donnell vervaardigde daarop een speciale korte strip waarin hij licht bracht in het oorspronkelijk duister gehouden verleden van Modesty: "Haar network was betrokken in vele soorten misdaad, maar nooit drugs of prostitutie. Mensen die daarmee te maken hadden, verafschuwde ze. Dan was Modesty in staat om te doden". Losey zette overigens in zijn film de hele "papieren wereld" van Modesty op z'n kop. De blonde Monica Vitty kreeg de rol van de zwartharige Modesty Blaise terwijl de donkerharige Terence Stamp in de schoenen van de blonde Willie Garvin stapte. Het veelvuldig refereren aan strip en boek maakte menige grap, zelfs hele scènes, onbegrijpelijk voor outsiders (de voltallige nederlandse filmpers). Inside-jokes die Losey overigens alleen als meerwaarde toe had mogen

voegen, maar niet om er op te steunen, zoals hij deed. Voeg daarbij het feit dat hij de plotlines grondig verwaarloosde en je houdt een warrige film over die door de vele niet geëxplicëerde scènes zacht gezegd onduidelijk overkwam. Volgens Losey was de film een "hedendaags commentaar" en moest je niet op het verhaal letten. Daar er juist veel van dat verhaal later door O'Donnell in de strips is verwerkt geef ik u hier een kort overzicht: De Britse geheime dienst vraagt Modesty Blaise een zending diamanten, ter waarde van 150 miljoen dollar, op weg naar een Arabische Sheik in ruil voor een waardevolle olie-concessie, te beschermen. Het geeft Modesty de kans om Willie Garvin (Terence Stamp) die ergens in Z-Amerika bezig is met de liefde, terug te zien. Superboef Gabriël (Dirk Bogarde) en zijn misdadigersbende proberen zich meester te maken van de diamanten. Het is een verwijfde schurk die ondanks al zijn macht zwaar onder de plak zit van zijn mannenverslindende dodelijke vriendin Mrs. Fother-

gill (Rosella Falk). Hij is in het bezit van een luxe schoener, een paradijselijk eiland in de Middellandse Zee (gefilmd op Sicilië), een stelletje vreemde gewoontes waaronder het drinken van champagne uit glazen waar goudvissen in rondzwemmen en interieurs in lila, olijf-

groen en roze, kortom aangepast aan zijn zilvergrijze pruik. Modesty en Willie worden eerst naar Amsterdam gestuurd waar ze beroering brengen in een nest van spionnen en contraspionnen waaronder een goochelaar, een pantomimespeler, enige angstige meisjes en

Modesty's ex-beminde de geheim agent Paul Hagen (Michael Craig). In dit gedeelte is Modesty tijdelijk hoer. Terwijl de diamanten per boot worden vervoerd naar het Midden Oosten proberen Modesty en Gabriël elkaar in slimme vondsten te overtroeven. Daar-

dens al die handelingen wisselen de hoofdpersonen zo veel van kleren, pruiken en omgeving dat het lijkt alsof je een kijkje mag nemen achter de schermen van een modeshow één minuut voor het begin. De climax komt in het kasteel van Gabriël waar Modesty gevangen

zit in een Op-Art cel (daar heeft ze het moeilijk mee). Samen met Willie en de diamanten vecht ze zich een weg naar buiten waarbij pijl en boog even nuttig blijken te zijn als een pistool. Aan het strand volgt het slotgevecht. Net als de rug aan rug knokkende Modesty en Willie lijken te verliezen komt de Sheik met zijn gevolg op paarden en in auto's uit zee opduiken om het tweetal te redden. De Sheik die dolblij is met de diamanten belooft Modesty's liefste wens in te willigen. Die liefste wens blijkt. . . de diamanten! De Sheik kan ze niet weigeren aan zo'n pracht van een vrouw. En dat is het einde van een ironiserend sprookje over agenten, de popart tot waanzin verheven, de halfgoden van film en strip in een overvloed van Kitsch en weeïg makende parfum verzopen.

PLAATJES-BOEKJES

tel. 14 13 66

STRIPS (antikwariese tot nieuwe)

GRAMMOFOONPLATEN (v.n. Pop)

POSTERS (allerhande)

STRIPMATEN 10% KORTING

IN- EN VERKOOP VAN ALLE STRIPS

JOOS BANCKERSWEG 27 - AMSTERDAM

hoek Roelantstraat - bij Admiraal de Ruyterweg en Jan van Galenstraat

U BENT VAN HARTE WELKOM

DOSSIER MODESTY BLAISE

door KEES DE BREE

INDEX

1/2	Hoe het begon (The Beginning)	12 afleveringen
1.	Miranda, Prinses uit de Onderwereld (Modesty Blaise)	afl.1-114
2.	De verdwenen Geleerde (The Long Lever)	afl.115-211
3.	De zaak Gabriël (The Gabriël Set-Up)	afl.212-354
4.	Mister Sun (Mr.Sun)	afl.355-500
5.	De geest van Mrs.Drake (The Mind of Mrs. Drake)	afl.501-612
6.	Oom Happy (Uncle Happy)	afl.613-743
7.	Hoogverraad (Top Traitor)	afl.744-873
8.	De Noormannen (The Vikings)	afl.874-992
9.	Meisjes aan de Top (The Head Girls)	afl.993-1124
10.	De Zwarte Parel (The Black Pearl)	afl.1125-1235
11.	De Reusachtige Man (The Magnified Man)	afl.1236-1349
12.	De Desperado's van Callia (The Desperados of Callia)	afl.1350-1461
13.	De Slechte Suki (The Bad Suki)	afl.1462-1574
14.	De Galleislaven (The Galley Slaves)	afl.1575-1688
15.	De Rode Griffioen (The Red Gryphon)	afl.1689-1794
16.	The Hell-Makers (The Hellmakers)	afl.1795-1919
17.	Take-over (Take Over)	afl.1920-2043
18.	De krijgers van Phoenix (The War-Lords of Phoenix)	afl.2044-2162
19.	Willie de Djen (Willy the Djinn)	afl.2163-2282
20.	Het Monster met de Groene Ogen (The Green-Eyed Monster)	afl.2283-2388
21.	De dood van een Hofnar (Death of a Jester)	afl.2389-2507
22.	Een Sprong naar het Stenen Tijdperk (The Stoneage Caper)	afl.2508-2627
23.	De Poppenspeler (The Puppet Master)	afl.2628-2738
24.	Veel liefs van Rufus (With love from Rufus)	afl.2739-2846
25.	De Vrouwenmoordenaar (The Bluebeard Affair)	afl.2847-2970
26.	Het Galgenaas (The Gallows Bird)	afl.2971-3077
27.	De Verdorven Aardmannetjes (The wicked Gnomes)	afl.3078-3197
28.	De Stalen Heerser (The Iron God)	afl.3198-3309
29.	Breng me naar je Leider (Take me to your Leader)	afl.3310-3428
30.	De Heks uit de Hooglanden	afl.3429-3548
31.	Huilende Wolf	afl.3549-

Het met 1/2 aangeduide verhaal, waarin de jeugd van Miranda wordt verhaald, is niet het werkelijke begin maar pas later gemaakt. Momenteel loopt zowel in Engeland als in Nederland het 31e verhaal Huilende Wolf.

BOEKEN

Naast scenario's voor strip, tv en film schreef Peter O'Donnell een aantal detectives met Modesty Blaise in de hoofdrol. De Engelse boeken zijn in pocketvorm verschenen bij Pan

Books:
1. Modesty Blaise (1965)
2. Sabre Tooth (1966)
3. I, Lucifer (1967)
4. A Taste for Death (1969)
5. The impossible Virgin (1971)
6. Pieces of Modesty (1972)
7. The Silver Mistress (1973).

Nederlandstalige versies van de eerste 2 delen zijn in 1966 onder de titels "Modesty BLaise, een vrouw zonder genade" en "Operatie Slagtand" bij Scheltens en Giltay verschenen. Bij uitgeverij Born verscheen het 3e boek onder de titel "De begiftigde afperser", in de serie Extra Detectives (ED), in 1968.

In het boek "Pieces of Modesty Blaise" (waaruit bijgaande illustratie) zijn 6 korte verhalen opgenomen. Eén verhaal wordt in de eerste persoon enkelvoud verteld door Willie Carvin. Een ander verhaal brengt de oude bekenden Steve Collier en Dinah (uit: "I, Lucifer" en "A Taste for Death") weer in het strijdgewoel terug.

Na Jim Holdaway's dood wordt "Modesty Blaise" voortgezet door de Spaanse tekenaar Romero. Hij begint halverwege het 18e verhaal "De krijgers van Phoenix", met aflevering 2100, om precies te zijn. Daar Romero in Spanje is blijven wonen en geen woord Engels spreekt worden de scripts eerst in het Spaans vertaald voordat ze naar hem worden opgestuurd. De populariteit van de strip heeft niet geleden onder de tekenaarswisseling. Begrijpelijk, daar Romero veel 'gemakkelijke' sex in zijn tekeningen verwerkt. Hij ontbloot Modesty's overdadige vormen even vaak als onnodig en produceert daarmee een strip met een aantrekkingskracht die te vergelijken is met die van de kitschschilderijtjes, met die pronte rondborstige zigeunerin erop. Goedkoop? Berekend? Zeker, maar Romero heeft Modesty Blaise tevens gedetailleerder, minder "typisch Engels" en perspectivisch gezien beter gemaakt. Hij heeft er sukses mee!

MINUTES LATER...
I'M STRIPPING DOWN TO BARE ESSENTIALS! PERHAPS I'LL BE ABLE TO GET THROUGH THAT ROTTEN LITTLE WINDOW
WHAT ARE YOU DOING?
THIS IS A CRAZY SET-UP!....

Van de stroom navolgers die Modesty Blaise kreeg is de vrijwel "letterlijke" navolging van "The Seekers" het meest frappant. Modesty heet hier Suzanne en Willie Garvin wordt Jacob Benedick. Suzanne wipt zo mogelijk nog meer in en uit haar kleren dan Modesty, terwijl zij zowel haar zwarte gevechtspak als haar lingerie in precies dezelfde winkel als Modesty Blaise heeft gekocht. The Seekers wordt voor de Daily Sketch gemaakt door J.M. Burns en L.A.J.Lilley, later P. Douglas. Voordat dit duo in 1964 met deze strip startte, boden zij de Sketch een strip aan die zoveel op Modesty Blaise leek dat hij geweigerd werd. Wat er veranderd is zal wel een raadsel blijven want de blonde Jacob en de donkerharige Suzanne lijken als 2 druppels water op Willie en Modesty.

Voor goedkoop leeswerk

Wout's
Ruilboekenbeurs
Oostenburgergr. 69
Amsterdam-O
Tel. 224680

Intercity Incident

KORT MELODRAMA door DAAN JIPPES

1e AKTE : "HUNKERING"

"GRAUW IS DE NACHT, VRIENDEN, GRAUW EN LEEG, ZO IN JE EENTJE MET DE LAATSTE TREIN HUIS- -WAARTS TE KEREN VAN HET FEESTJE DAT NOG VERDER GING.."

"GAUW VERGETEN DIE NACHT, DAT JE DE KANS WÉÉR VERSPEELD HEBT OM TE DANSEN MET DIE ENE, DAT STUK..."

"MAAR DAN TOCH WEL BOEIENDE RAMPESTAMPMUZIEK! JE WAS NIET BIJ DIE PLATEN WEG TE SLAAN!

—HUM! —O, MUZIEK MAG IK GRAAG HOREN, HOOR!
MAAR EROP DANSEN?
— NEE! HOE ZAL IK 'T ZEGGEN? — HET MOET JE PAKKEN HÈ! .. VANZELF GAAN, DAT DANSEN.
WAAROM ZOU JE ANDERS DANSEN?

"TJA, WAAROM? — DAAR VRAAG JE WAT.. .. DAAR VRAAG JE WAT..!"

NIETWAAR?
(KUCH!)
MAAR DE REIS DUURT NOG LANG, DUS ALS JE ME DE RUST GUNT, ZOU IK DIE WILLEN GEBRUIKEN OM "STRIPSCHRIFT" TE LEZEN... — DAAR HEB IK 'M TENSLOTTE VOOR GEKOCHT!

"IS HET WERKELIJK? - JE HAD TOCH IETS HEEL ANDERS OP 'T OOG DAN "STRIP- -SCHRIFT", DAAR IN DIE KIOSK?"

WAT ZOU ER MIS ZIJN AAN "STRIPSCHRIFT"?
ZEER DE MOEITE WAARD HOOR!
VOOR DIE HOOGNODI- -GE MENINGS- - VORMING!
DAN MAAR EEN KEER GEEN SJORS OF PEP!
PRIJS F 4,25
STRIP

"IK HEB HET NIET OVER DE STRIPS!"

* IN NAVOLGING VAN EEN RECENT INITIATIEF VAN HET WEEKBLAD "KUIFJE" DIENT HIER ALS BIJ- -PASSENDE ACHTERGROND- -MUZIEK:

● JOHN WOODHOUSE
"ONVERGETELIJKE KAS-SUCCESSEN"
(L.P.) — KANT 2 TRACK 1

● TWEE PINTEN
"POTPOURRI NR. 12"
(L.P.)

● TWEE PINTEN
"POTPOURRI NR. 10"
(DUBBEL- L.P.)

SEX!
ALTIJD DIE SEX!
GODDANK HEB IK EEN WAT BREDERE BELANG-
-STELLING...
..DIE IK NU GRAAG ZOU WILLEN BOTVIEREN, ALS JE ME TOESTAAT..!
STRIPSCHRIFT

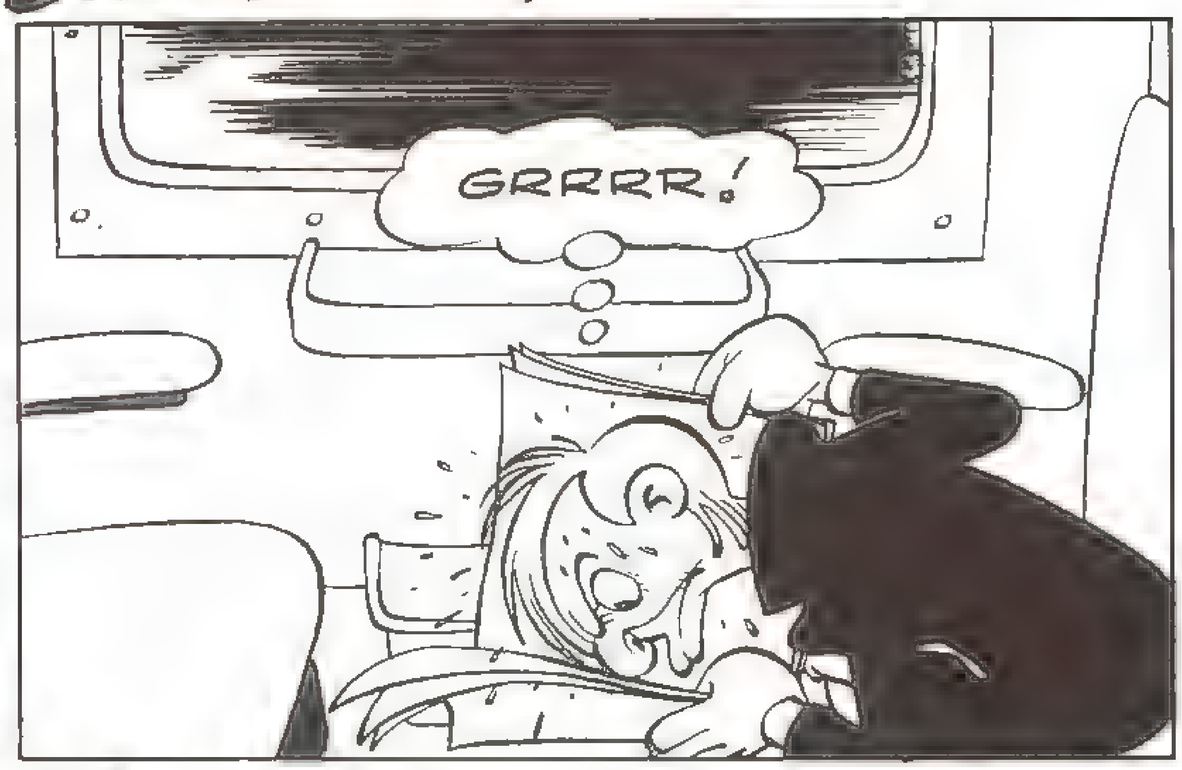

WIS EN WAARACHTIG!
ER STÁÁN ME EEN PAAR GOEDGEVORMDE BALLOONS IN :
—DAAR KAN NIEMAND KOEL ONDER BLIJVEN!
GRAPJE VAN MAN TOT MAN, HOOR..
..MOET JOU WEL AANSPREKEN!

"AHA! DE "BEVRIJDENDE LACH"...!"
— HUMOR, DAMES EN HEREN!"
JA,..JE MOET DE DINGEN VAN HUN HUMORISTISCHE KANT DURVEN BEZIEN, ZEG IK ALTIJD MAAR...
—DAAR SCHIET JE TEN-
-MINSTE WAT MEE OP IN HET LEVEN!
NIET?

"VIND IK OOK JÔH.! — JA HOOR.! DAAR KRIJG JE ALLES MEE GE-
-DAAN WAT JE HARTJE BEGEERT... "LEF" EN "INITIATIEF", DAT IS ZO GEWOONTJES! — NEE, DAN ZO'N AVONDJE NAAST DE PICK-UP : DAT BRENGT DE STEMMING ER PAG IN! EN REKEN DAT ZE DAAR OP TIP-
-PELEN... — DE VROUWTJES!

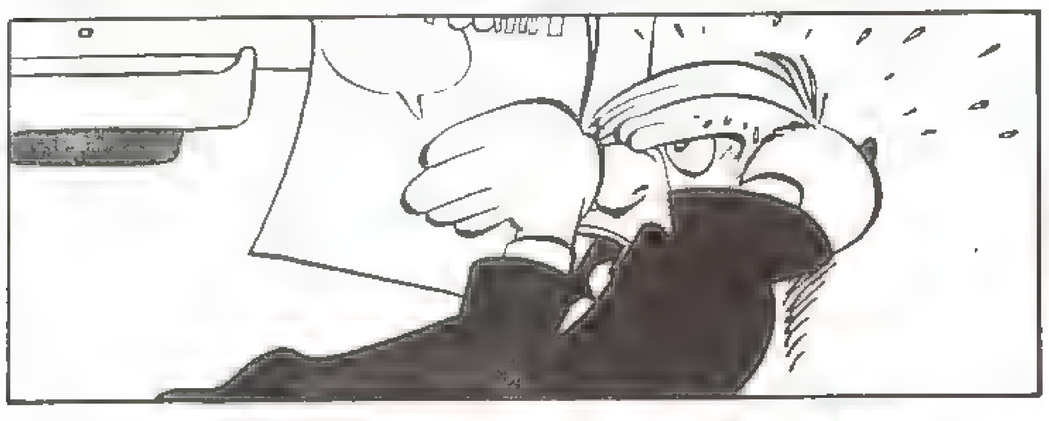

HET ONTGAAT ME HEUS NIET HOOR, DIE IRONIE VAN JE —
..KAN IK ECHT WEL WAARDEREN HOOR!
TOCH GELOOF IK DAT JE OP HET VERKEERDE SPOOR ZIT, EN "LEF" MET "TAKTIEK" VERWART!

"TAKTIEK", — NEE MAAR! BEN IK DAN EVEN BENIEUWD NAAR DIE TAKTIEK WAARMEE JE DE ZAKEN HIER AAN GAAT PAKKEN!"

"NEE HÈ? BELEMMERT JE UITZICHT NOGAL HÈ, DIE "TAKTIEK" VAN JOU..."

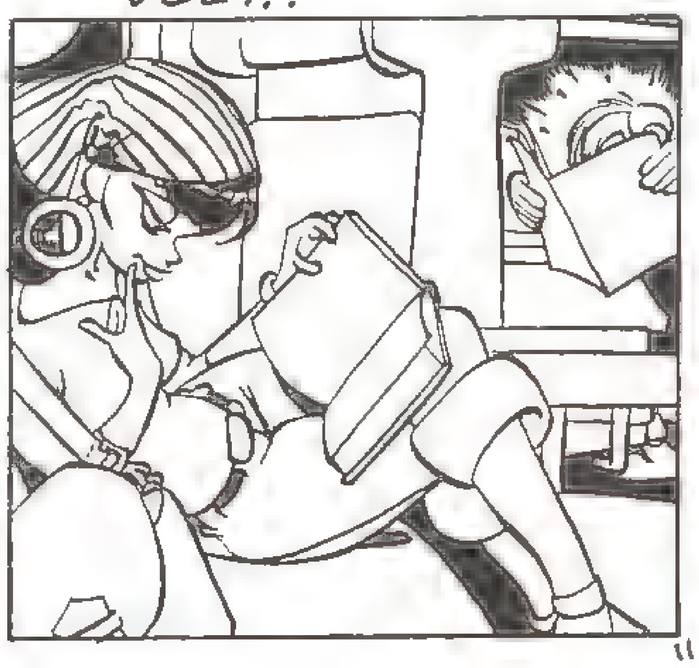

"ZWÁÁR WORDT HET, VRIENDEN, DIE STRIJD TE MOETEN LEVEREN MET DIE GROOTSTE VIJAND : JEZELF! EN TEMEER, VRIENDEN, VANWEGE DE TIJDSLIMIET HIERAAN VER-
-BONDEN : NOG SLECHTS DRIE HALTES LANG..!"

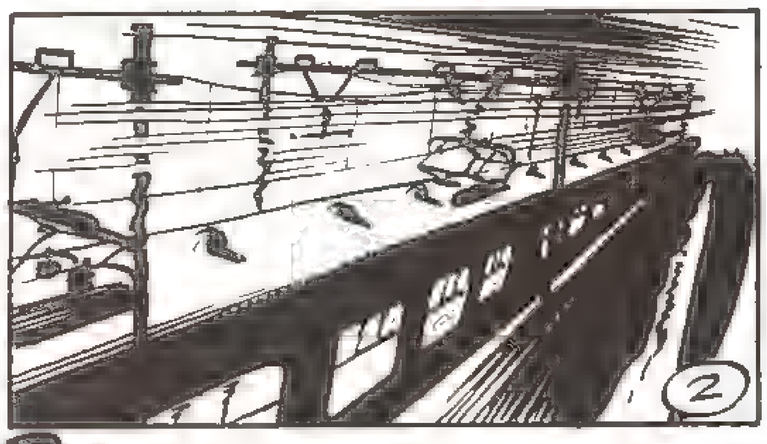

"REIKHALZEND KIJKEN WIJ DAN OOK UIT NAAR WAT DE 2E AKTE ONS BRENGT.."

2e AKTE : "BELOFTE"

OPGEFOKT GEDOE!
BAH!
DEZE SITUATIE IS TE PLATVLOERS OM ME EROVER OP TE KUNNEN WINDEN!
TRIS BOEK
ZE ZIET ER ANDERS WEL AARDIG UIT!
WAT OP ZICHZELF NOG GEEN REDEN HOEFT TE ZIJN OM HAAR UIT HET LEZEN TE HALEN..!
IK WEET ZELF HOE VERVELEND DAT KAN ZIJN..!
—NEE, ZOU IK ER SERIEUS WERK VAN MAKEN, DAN ZOU HET ALS VANZELF MOETEN GAAN, ALLEMAAL...
DE "NATUURLIJKE WEG"
..MET "FLUÏDUM" EN ZO...
— ALS HET WARE!
— ALS IN EEN NETTE DAMESROMAN..!
"EEN TERLOOPSE KRUISING DER BLIKKEN" ENZ..
HA, HA—!
ZE KEEK NAAR ME!!!
ZE KEEK!
—JA TOCH?!?
KEEK ZE NOU!
OF NIET?
MAAR ZE LACHTE!
ACH, WELNEE! IK STEL ME AAN!
ZE LAS VASTIETS LEUKS IN DAT BOEK!
DAT ZAL 'T ZIJN!
— NU HEEFT ZE EEN APPEL GEPAKT!
BOEK ÉN APPEL!
VOOR ONDER-WEG!
GEEN HALVE MAATREGELEN..!
DIE WEET WAT ZE GAAT DOEN VOOR ZE ERGENS AAN BEGINT!
KORTOM, IN AL HAAR BEHOEFTEN VOORZIEN! VERLOREN MOEITE OM UIT TE GAAN VISSEN WAAR IK HAAR MEE VAN DIENST ZOU KUNNEN ZIJN.....
KLIK! KLIK! KLIK!
KLIK!!
KLIK! KLIK! KLIK! KLIK!
3

EEN **HAPERENDE AANSTEKER**! GOD-STA-ME--BIJ!

DE VOORZIENIG--HEID IS AAN HET DOLLEN GESLAGEN.!

ZOU **DIT** DAN HET MOMENT MOETEN ZIJN OM DE HELPENDE HAND TE BIEDEN?

KLIK! KLIK! KLIK!

..MAAR WIE ZEGT MIJ DAT **MIJN** AANSTEKER **NIET** HAPERT?

2

BOVENDIEN, HIJ DOET 'T AL WEER!

ALLEMAAL HERRIE OM NIKS, ZIE JE WÉL!

KNIP!

—DAT ROKEN OOK!

WAAROM EET ZE DIE APPEL NIET LEKKER OP? — DIE LIGT DAAR MAAR..

..GESCHILD EN WEL!—MET EEN SERVETJE ERONDER..; —OF IS DIE **NIET** VOOR **HAARZELF**?

VERWACHT ZE IEMAND?

HAAR **VRIEND** NATUURLIJK, STOM VAN ME!

DIE KOMT STRAKS NA--TUURLIJK BINNENWIPPEN!

DAT ZAL JE ALTIJD ZIEN: DENK JE DAN JE KANS SCHOON TE ZIEN, KOMT ER **TOCH** EEN KINK IN DE KABEL!

DE EERSTE HALTE...

TRRRRR!!!

DAAR ZAL JE HEM HEBBEN! —ZEI IK 'T NIET?

MAAR GOED DAT IK ME TOT NU TOE ZO HEB WETEN TE BEHEERSEN..! — IK HAD HAAR ANDERS MAAR IN EEN **LASTIG** PARKET GEBRACHT.

♪..DE JÁ-Á-GERS, -HAILIE-HAILÓ - DE JÁ-Á-GERS! ♪!

4

NEE MAAR! DAAR HEBBEN WE ASSEPOESTER ZOWAAR! FIJN EVEN BIJ JE TE MOGEN ZITTEN, SCHATJE!

WIE ZAL JE TEGEN- -HOUDEN? IK HEB MAAR VOOR ÉÉN PLAATS BE- -TAALD, EN DAAR ZIT IK OP, DUS...

KIJK EENS AN! EN OMDAT LIEFDE HONGERIG MAAKT IS DE APPEL ZEKER VOOR MIJ?

—**NEE**! DIE HEB IK NIET VOOR JOU GE- -SCHILD! —**AFBLIJVEN**!

!

VOOR WIE MAG-IE DAN WEL...? — O! **IK SNAP HET AL!**

...DAT IS HEM DUS **NIET**!

...**NOG** NIET, TENMINSTE! ER KOMEN NOG TWEE HALTES..!

—PSSST!

IK ZOU HET MAAR WEER GOEDMAKEN DAAR, VRIND —; JE APPELTJE WORDT BRUIN!

—EN **WEG** IS-IE WEER; MET ZIJN GLADDE MANIERTJES

DAT DAAR **HELEMÁÁL** NIKS MEE TE BEREIKEN VALT, BLIJKT ALWEER..!

—**OOOH!!** WAT ZIT ZE ME DAAR NU TE BEKIJKEN ?!

HEEFT DIE GLAD- -JANUS ME EVEN MOOI IN DE SCHIJN- -WERPERS GEZET!

VERDERE TOE- -NADERING IS NU ONVERMIJDE- -LIJK, ZOU JE ZEGGEN!

JAMMER NOU DAT HAAR VRIEND ROET IN HET ETEN KOMT GOOIEN!

...'T ZIT ME OOK NIET MEE!

BIN DE TWEEDE HALTE...

TRRRIIIII!

VREEMD! — ZOU IK ME DAN **TOCH** VERGIST HEBBEN?

...OF KOMT HIJ PAS BIJ DE **LAATSTE** HALTE OPDAGEN? — DIE APPEL LIGT ER NOG STEEDS... EN MET ROKEN IS ZE ALWEER OPGEHOUDEN!

NEE; TERUGHOUDEND- -HEID IS HIER, **ZEKER UIT PIËTEITSOVER- - WEGINGEN**, ALLESZINS GEBODEN! — (DIT GAAT STEEDS MEER 'N KWESTIE VAN MORAAL WORDEN!)

GEK DAT 'T BIJ ZAKEN ZOALS DEZE, ALS HET OP **KARAKTER** EN **BESLUITVAARDIGHEID** AANKOMT, STEEDS WEER AÁN DE **MAN** OVER GELATEN WORDT!

SORRY, HÉ..!

KAN JE ME EEN VUURTJE LENEN?

BEDANKT, HÈ?

ZIJ HEEFT 'T GEDAAN..!

ZIJ!

WAT EEN VERNEDERING!

WORDT 'T ME NOTA BENE OP EEN DIENBLAADJE AANGEREIKT..!

...EN DAN LAAT IK HET ZOMAAR AAN ME VOORBIJ- -GAAN..! -(SNIK!)

— ZAL ZE **MIJ** DAAR- -VOOR STRAKS DANKBAAR ZIJN — ..!

DOOR **MIJN** KOELBLOED- -IGHEID ZULLEN HAAR EEN PAAR **AKELIGE MOMENTEN** BESPAARD BLIJVEN!!

O ZO!!

EN DE LAATSTE HALTE...

TRRRIIIII!

6

"LEEG, VRIENDEN, **LEEG** IS DAT GEVOEL, DÁT ONTBOOCHELING JE GEEFT!"

ZAL DE 3e AKTE SOELAAS BIEDEN?

3e AKTE : "LOUTERING"

IK HEB NIETS ANDERS GEDAAN .. (SNOTTER!) DAN MEZELF VOOR DE GEK HOUDEN!

—AL DIE TIJD!

SNIF!

"FLAP HET ER MAAR UIT, JOH, — DAT ZAL JE GOED DOEN!" —

— DIE ZGN. "VRIEND" BIJVOORBEELD, — SNIK!

— ER MET DE HAREN BIJGESLEEPT!

..VIA DIE APPEL DAN —

'N EXCUUS, ZOALS **ALLES** DAARVÓÓR ALLEEN MAAR EXCUSES WAREN!

"EEN ZWARE LAST IS 'T DAT WEET IK! —

MAAR JE ZULT ER DOORHEEN MOETEN!" —

.. EN DAT ALLES ALLEEN MAAR OM HET **INITIATIEF** UIT DE WEG TE KUNNEN GAAN! —(ZUCHT!) — TRIESTE REALITEIT!

—MAAR DIE ME **DE OGEN GEOPEND HEEFT!**

"ZIE JE NU, DAT HET **GOED** IS, EERST SCHOON SCHIP TE MAKEN, ALVORENS EEN ANDERE KOERS TE VAREN? —

EN DAAR KRIJG JE **NU** ALLE GELEGENHEID TOE —

KNK MAAR!" —

ZE **LACHT** !

ZE ZIT NAAR MIJ TE LACHEN !

— GOEDENAVOND!

OH!

DACHT IK DAAR **TÓCH** NOG EVEN DAT 'T DIE **VRIEND** WAS! — DOMOOR DIE IK BEN!

HA! HA!

VOLGENDE HALTE UITSTAPPEN!

KNIP!

REKEN MAAR VAN **YES**!

.. EN IN **VROUWELIJK GEZELSCHAP**!

JONGENS NOG-AN TOE!

HOI ! — VERMOEIENDE DAG GEHAD ?

KUS !

MAAR DAT **WÉÉT** JE TOCH, SCHATJE VAN ME ! **JIJ** MAAKT VOOR MIJ TOCH ALTIJD ALLES WEER GOED !

.. EN **ZEKER** NU IK ZIE DAT JE MIJN **APPELTJE** NIET VERGETEN BENT !

— MOET **JIJ** EENS OPLETTEN HOE IK **DIE** NAAR BINNEN WERK !

... IN **ÉÉN** KEER, WED IK !

— MET WORM EN AL !

STRIPSCHRIFT

DOEK !